

Ціна 1.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXIX

ЧЕРВЕНЬ — 1978 — JUNE

Ч. 340

НОВІ ДНІ

NOWI DNI
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає
Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Мар'ян Дальний — головний редактор
Члени Редколегії: Тоня Гороховець, Василь І. Гришко,
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал, Іван Манастирський,
Омелян Тарнавський (технічний редактор),
Ярослав Харчун, Марко Царинник.

Адміністратор — Григорій Мороз, тел. 252-4553

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

NOWI DNI
Box 126, Postal Station "N"
TORONTO, ONT., CANADA
M8V 3S4

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ (на рік)

Австралія — 6.50 австралійських доларів
Канада і США — 8.00 доларів
Франція — 25 франків
Англія — 4.00 англ. фунти
Всі інші країни Європи і Півд. Америка \$5.00

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

- В Англії:
Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England
- В Австралії:
Mr. S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide
S. 5001, Australia
- На Чікаго і околиці:
Mr. D. Sawertailo,
1745 Juniod Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA
- На Філадельфію і околиці:
Mr. S. Jewsevskij,
420 Woodhaven Place, Philadelphia, Pa. 19116
USA
- На Тандер Бей і околиці:
Mr. P. Swyrydenko
133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont.
P7C 2G4

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month
except August by the Nowi Dni Co. Ltd.

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number ISSN 0048-1017

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

М. Дальний — НА ДРАЗЛИВІ ТЕМИ	1
П. Карпенко-Криниця — САГА ПРО КОМБАТА (закінчення)	3
А. Галан — ПЕТРО І ЧОРТ	6
А. Юріняк — "ЖАРТИ ЖАРТАМИ" СТЕПАНА ПІДКОВИ	8
Івга Жак — ЗЛОВОДЕННІ САТИРИ	11
П. Одарченко — УКРАЇНСЬКА МОВА В АМЕРИЦІ (стаття 6-та)	14
Р. Ільницький — СЛОВО НА ЗІБРАННІ УКРАЇНЦІВ У НЬЮ-ЙОРКУ З НАГОДИ ПЕРШОЇ ПУБЛІЧНОЇ ДОПОВІДІ ГЕН. ПЕТРА ГРИГОРЕНКА	16
Людмила Волянська — МАЄМО ГЕНЕРАЛА — ЧЛЕНА РУХУ ОПОРУ В СРСР	17
Я. Гвоздецький — ЛЕОНІД ПЛЮЩ В АВСТРАЛІЇ	21
Леся Богуславець — ПАТРІОТ	22
о. Степан Сорока — ЦІНА ПЕРЕКЛАДУ	23
Ірина Макарик — РОЗМОВА З ЙОСИПОМ ГОШУЛЯКОМ	25
Ю. Повстенко — "80 АРТИСТІВ СЦЕНИ"...	26
** — ОЛ. ВОСКОБІЙНИК НА УКРАЇН- СЬКИЙ ГАРВАРД	26
** — ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС	27
М. Гава — КУЛЬТУРНІ НОВИНИ	28
Г. Гордієнко, Р. Завицький, І. В. Манастирський, А. Гладилович, І. Світ, І. Манченко, А. М-ка — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	30

На обкладинці: Генерал Петро Григоренко промовляє на своїй зустрічі з українцями Торонто в четвер, 18 травня 1978 р., в залі Вест Парк Секондері Скул. Було приблизно 1.000 учасників зустрічі, понад 200 осіб з браку місяця в залі повернулися додому.

- Усі права застережені. Передруки і переклади дозволені тільки за згодою видавництва.
- Статті з поданими іменами авторів не конче відбивають позицію редакції.
- Редакція не відповідає за зміст платних оголошень.

Рік XXIX

Нові дні

червень 1978 р.

Література, публіцистика, наука, мистецтво

ВІД РЕДАКТОРА

НА ДРАЗЛИВІ ТЕМИ

Фактично не всі теми, які треба порушити в цьому числі "Нових днів", належать до дразливих. Деякі — просто актуальні. Але через надмірне перевантаження працею, перевтому, тижневе запізнення, а може й через гарячу погоду, я до всіх цих тем підходитиму цим разом, мають, трохи подразнено. Тому, замість сторінки редактора, в цьому числі журналу треба було б написати коротко: редактора немає: він потонув у морі прихильних листів та інших паперів. Але я дозволю собі тримати цей легкий вихід у резерві для гірших часів, які, безумовно, прийдуть.

НА ЄВРЕЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ТЕМУ

Це тема велика, справді дразлива й особливо важлива. Але щоб висвітлити її задовільно — потрібні час, відвага і відповідні джерела. Я згадую її тут тільки тому, що відколи в квітні ц.р. американська телевізія показала сенсаційний фільм "Голокаст", у якому ображено багато народів, а між ними й український народ, до редакції "Нових днів" (а, мають, і до редакцій інших наших періодик) надходять протестні листи з виразно антиєврейськими нотками. У Філядельфії з цього приводу навіть засновано вже окрему Лігу проти знеславлювання української нації.

У подібних випадках протестні листи та інші акції дійсно потрібні, але їх слід робити розважально й скеровувати на властиві адреси. Ось представники ЦК Польської об'єднаної робітничої партії та польської інформаційної служби в Варшаві звернулись у цій справі прямо до почесного президента Світового Єврейського Конгресу, д-ра Н. Гольдмана, який заявив, що ані Світовий Єврейський Конгрес, ані жодна інша єврейська організація не має жодного відношення до накручення й висвітлювання цього фільму. Фільм зроблено на підставі сенсаційної книжки Гріна, "американська телевізійна сітка дуже радо йде на всякі сенсації. Спробуємо зробити все, щоб остерегти американське суспільство, бо з такої книжки можна накрутити не тільки один, але й вісім-дев'ять фільмів", — заявив д-р Гольдман.

До речі, хочу пригадати, що деякі єврейські організації показують зараз інший фільм, який звуться "У країні ГУЛАГ-у" й був зроблений минулого року в Ізраїлі. Дослідним центром тюрем, психушок і таборів в СРСР та християнською американською організацією ICUS I КОМУНИСТИЧНИЙ СВІТ. Фільм спирається на документальні джерела й у ньому можна бачити й постаті кардинала Йосипа Сліпого, Валентина Мороза, Вячеслава Чорновола, Михайла Сороку та інших українських колишніх і теперішніх політичних в'язнів у країні ГУЛАГ-у.

Звичайно, старшим українцям, які жили в УРСР, тяжко забути, хто мав у 30-ті роки право без черги входити в напівпорожні крамниці, для кого передусім були призначені спеціальні розподільники, коли наше населення примирало з голоду, чи й до якої національності належали, переважно, слідчі в застінках тодішнього НКВД. Але ж і старші єреї, які чудом вижили Другу світову війну, пам'ятають, що не всі їхні кати були в есесівських уніформах і не всі розмовляли ім'єцькою мовою...

Та справа не в цьому. Ми не живемо в тридцяті чи сорокові, а в СІМДЕСЯТИ роках! Єврейське світове суспільство вже дві декади заповзялось знищити новітню тюрму народів, яку через примху історії допомогло колись збудувати. Пригадаймо угорську революцію, пригадаймо дубчеківські часи в Чехо-Словаччині, пригадаймо, хто протестував на кремлівській площі проти інвазії, підрахуймо кількість активних дисидентів в СРСР за їх національністю, а тоді, може, прийдемо до висновку, що найвища пора нам дещо забутий дечого повчиться.

Якщо б не було дуже поважної зміни в наставлennі світового єврейства до російського комуністичного імперіалізму, то й не було б двох бомбових замахів на єврейське "Новое русское слово" і не вийшли б у великих західніх видавництвах численні книжки українських авторів чужими мовами, бо ж єреї контролюють, здебільші, ці видавництва.

З уваги на вище згадані факти, провідники дослівно BCIX українських некомуністичних груп намагаються нормалізувати українсько-єврейські стосунки. Даймо ж їм у цьому солідарну підтримку хоч раз за цілу нашу історію. Я знаю, що цим закликом я не придбаю друзів. Ale бувають часи, коли правду й національну рацію треба ставити понад усе.

**

НА ТЕМУ ОФІЦІЙЛЬНИХ МОВ В СРСР

У часи Шевченка на просторах тодішньої Російської імперії "од молдаванина до фіна" усе мовчало. Не мовчав тільки гордий Кавказ, і Шевченко про це відважно написав у своїй відомій поемі. Сьогодні, понад сто років пізніше, не багато в цьому змінилось. Молдавани, карельці, українці й інші мовччи прийняли написані в Москві для їхніх республік конституції" і мовччи чухали чуби"... Натомість грузини, вірмени й азербайджанці, як тільки довідались, що в проектах нових республіканських конституцій їхні мови мали б не бути більше офіційними мовами республік — масово вийшли на вулиці столичних міст. На протязі декількох годин, у кожній з цих республік проект конституції змінено й національні мови залишилися далі офіційними мовами Грузії, Вірменії й Азербайджану.

Коли ж наш Київ піде їхнім слідом? Мабуть, не раніше, ніж наші національно-свідомі люди, які відвідують Україну, перестануть "какати" і "чтокати", ще заки висіли з літака на Бориспільському аеропорті...

**

НА ТЕМУ НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ

Від 28-31 травня ц.р. відбулася в Лондоні, Онтаріо, цьогорічна конференція Канадської Асоціації Славістів. У рамках цієї конференції відбувались окремі цікаві сесії Конференції українських студій. Треба відзначити, що в останні роки професори українського походження починають домінувати на таких конференціях чисельно й якістю. Якщо й далі так ітиме, то традиційному російському й польському монополеві в цій ділянці нарешті поставлено край.

Можливо, що хтось із сотні приступів на цій конференції (серед них було й чотирьох членів редакційної колегії "Нових днів") напише про неї повний репортаж до нашого популярного журналу. Я міг бути на конференції тільки один день, тому писати про неї не можу. Згадаю тільки те, що можна було заобserвувати й за один день.

Головна мета таких конференцій — зустрітись з давніми колегами, познайомитись з новими, послухати цікавіших доповідей і продискутувати деякі актуальні теми. З приємністю треба ствердити факт, що чимраз більше старших науковців

зуміли позбутися нашої традиційної набондючності, пихи й зарозумілости. Але є ще й такі, які вперто "не пізнають" вас, хоч і спали колись разом у тій самій підпільній чи ділістській кімнаті або знайомились з вами через спільніх знайомих разів з п'ять, але "не пізнають", якщо ви не стали ще головою якогось департаменту.

**

НА ТЕМУ ВИСТУПІВ ГЕТ. П. ГРИГОРЕКА

У цьому числі журналу друкуємо цікавий репортаж Людмили Волянської про виступ ген. Петра Григоренка в Нью-Йорку (англомовний додаток до нашої "Свободи" вперто називає його Піотром, хоч чужомовна преса вже називає генерала Петром). 18 і 19 травня ген. Григоренко, на запрошення Відділу КУК у Торонто, мав надзвичайно успішні подібні виступи в Торонто, а на запрошення Провінційної Ради КУК на Онтаріо, мав він такі ж успішні виступи в дніх 22-24 травня у Віндзорі, Гамільтоні і Ст. Кетерінс.

Хоч я живу від Торонто тільки 60 миль, на жаль, на виступ генерала приїхати не міг.

На щастя, тепер у Торонто живе аж чотирьох членів дополненої Редакційної колегії "Нових днів" (в останні роки не було ні одного, і журнал виходить своєчасно тільки завдяки адміністраторові та солідності друкарні, в якій "Н. Д." друкуються), отже, хтось з них напевно напише про виступи ген. Григоренка в Торонто і інших згаданих містах Онтарія в наступному числі.

До речі, зі складу Редакційної колегії, поданої на другій сторінці обкладинки, видно, що всі ми "староприбулі" за віймком одного Ярослава Харчуна, який є з рядів нової української еміграції. Але в порівнянні з іншими редакціями — це все таки поступ, який дає нам моральне право продовжувати нові, а не старі дні. (М. Д.)

ЗРОБІТЬ ТАКІ ПОПРАВКИ І ДОПОВНЕННЯ

У звіті Президії Комітету для збереження літературної спадщини П. Волиняка ("Нові дні", квітень 1978) з технічних причин було пропущено такі рядки: Президія Комітету висловлює найщирішу подяку членам широкого громадського Комітету, які своїм авторитетом підтримали почин ініціативної групи й уможливили появу книжки. Список членів Комітету видруковано на 660-ій сторінці книги "Поговоримо відверто".

Там же просимо виправити прізвище Ващенко на Ващенко.

У статті "УНРада, УДР і ми" ("Нові дні", травень 1978, стор. 2) речення "Є ще одна причина, чому поруч демократичної, на жаль, УНРади повинен діяти сильний і незалежний УДР", треба читати так: Є ще одна причина, чому поруч **декоративної**, на жаль, УНРади повинен (і т. д.).

Редакція

САГА ПРО КОМБАТА

(Закінчення з попередніх чисел)

КОМБАТ

Саватій, знаєш що?... Відкрий труни
Моєї двері... Вийду я й тебе
У світ війни візьму з собою. Ми
Новий зорганізуєм батальон.
Я знов за командира буду — ти ж
Займешся пропагандою... Прості
На нашім стязі випищем слова:
"За мир, свободу, рівність і любов,
За труд, братерство, щастя — для усіх,
Без винятку, народів і племен!"
Ми будем бити Сталіна полки
І Гітлера, Бандери й Шандрука —
І кожного, хто велич гасел цих
Захоче перекреслити, а чи
Украсти. Ми готові будем бити
Самого чорта й Бога, якщо Бог
Нам скаже: це не варте боротьби!
Зате, ми навіть з Гітлером в одній
Стоятимем шерезі фронтовій,
Якщо за цю програму буде й він.

(Саватій спробував бути серйозним, але мимовілі на його обличчі випогодилась злорадна усмішка, і нарешті він гомерично зареготовав).

САВАТИЙ

Так це ж — пусті слова про право бідних!
А фюрер... Він практична людина.
Скандал. Який скандал! Яка старезна
Утопія! Масонсько-большевицька
Отруйна саламаха... І оце ти
За гасла ці страждаєш?

КОМБАТ

Воюючи, вмирати готов. Хто йде
За них зі мною в полум'я боїв —
Товариш мій і друг... Якщо Земля,
Де зрос я, Україна, оживе
В тріумфі гасел цих-от, я її
Без будь-яких прийму коментарів.
Неважно, як назвуть це інші: край,
Москою окупований, глуха
Колонія німецька, влада рад
Чи влада капіталу, край ярма
Чи Вільна й Самостійна... Суть не в цім.

САВАТИЙ

Який скандал! Потрійний, я сказав би...
Скандал, по-перше, в тім, що ти в це віриш,
По-друге, як утопію усяку
Цього ніде й ніхто не зможе здійснить,
Хоча, по-третє, гасла ці — принадні
На перший погляд — є, були і будуть
Лиш зручним параваном для бандитів

І мафій міжнародно-політичних,
Мета й діла яких, звичайно, інші:
Моралі, націй розклад, кров і рабство.

КОМБАТ

Це щось, як гітлеризм?

САВАТИЙ

Залишмо жарти!... Будьмо на хвилину
Серйозними... І, в якості серйозних,
Згадаєм, що під прапором цих гасел
Воспряла революція французька.
І що ж? Капіталізму бич нещадний
Лишивсь без змін! Ці гасла промотором
Були й для революції в Росії.
Ну ю що ж? Настали, правда, зміни: Ленін
І змовники (при німців допомозі)
Романових престол узурпували.
Від гасел же лишилась тільки згадка...
Так згадує розгублена дитина
Прудкого зайця сірого, що прямо
З-під ніг, здавалось, вистрибнув і щез десь
У полі, куций хвіст лиш показавши.
На жаль, оцей-от куций хвостик зайця,
Насправді, ю є твоїм об'єктом віри...
Яка, скажи, можлива рівність,
Братерство і любов між фабрикантом,
Наприклад, і його робітниками;
Радянським держимордою партійним
І немічним колгоспником? Як може
Втвірдитись мир між націями світу,
Коли його не завжди і нелегко
Мала сім'я звичайна обрітає?
Свобода... Абсолютної свободи,
Як знаємо, нема. Фата-моргани
Цієї суть окреслюють закони.
Чи щастя. Що такеє, власне, щастя?
Абстракція! Трактує її кожен
По-своєму, ю людей нагородити
Якимсь стандартним щастям неможливо...
А, зрештою, скажи, на милість Божу,
Хто нині, в цю війну, за утопічні
Воює гасла? Армії радянські
"За Родіну, за Сталіна" вмирають.
Мерзенна зграя хижих плutoократів
Своїх рабів розтринькує на те, щоб
Жидівству світовому додогодити.
Усіх мастерів малесенькі Бандери
Скавчать за самостійну Україну...
Ніхто за рівність, волю і братерство
Чи мир, тим більше щастя, не воює.

КОМБАТ

За це-от ми б'ємося... Ідеал
Прадавній України — воля! Лад
Без пана і холопа, у новій

Сім'ї братерства й щастя для усіх
Без винятку... Не буду ж я стрілять
Єврея лиш за те, що він єврей.

САВАТИЙ

Наш час досягнень людських наймудрішим
Пишається досягненням — в практичних
Ділах націонал-соціалізму.
Але ти легко зможеш це забагнути,
Вернувшись лише з утопій світу
В реальну дійсність нашої епохи.

КОМБАТ

Фашизм — це мислі людської, на жаль,
Потворний декаденс. І декаденс
Культури європейської... Ганьби!
Досягненням не можна називати!

САВАТИЙ

Мій брате во Христі!... Немов Антея,
Що землю під ногами втратив, ставши
Безсилим, я вкріплю тебе у силі;
Обличчям поверну до сьогодення
Земного і, в громохкого світанку
Палаючих просторах, треті півні
Іще не проспівають, як здасись ти,
Прийнявши фактів логіку упертих.
Я вірю в розум твій і майже певний,
Що згаданий Антей мітологічний
Живе в тобі. Проте, усім нам тяжко
Не раз буває звичок прах стряхнути
З ества свого, шаблонів традиційних
Інерцію в собі загамувати.
Я й сам ось... Знаю, Бог наш традиційний
Давно помер... Нема його! Але ось,
Як бачиш, рясу чорную одягши,
Рятую душі смертників, нівроку...
Почнем же все спочатку — і ґрунтовно.
За мир воюєш? Добре... Був на світі
В столітті чотирнадцятім, і ще аж
Перед Христа народженням в Єгипті
Примхливий фараон і справжній мрійник,
Якого Ахнатоном звали. Він же
І перший, можна думати, заповзявся був
На всій землі блаженний мироздіять.
Що з цього вийшло, зараз ми побачим,
А поки ствердим: б'єш ти, неборака,
В ту ж саму ціль, в яку бив нестяжно
Предревній Ахнатон ще...

КОМБАТ

Я б'ю, отець Саватій, прямо в лоб
Фашизму, бо фашизм — це, перш за все,
Війна! І смерть! А я люблю життя...
Люблю!... Тому без промаху я б'ю!

САВАТИЙ

Спокійно! Гарячитись непотрібно.

КОМБАТ

Ти думав що ж... Казками без кінця
Морочить будеш голову мені?

САВАТИЙ

Господь з тобою... Зовсім не казки це,
А факти, від яких не так то легко
Втікати...

КОМБАТ

Усі на світі факти задрібні
В зіставленні з найбільшим в світі злом,
Яке несе з собою гітлеризм.

САВАТИЙ

Продовжую по суті... От безумець
Єгипетський, дошукуючись суті...

КОМБАТ

Я чхатъ хотів на підлу суть твою!

САВАТИЙ

Ну, це вже... Треба ж вислухать раніше!...
І от, коли безумство фараона
(Підкresлюю — безумство!) навістило...

КОМБАТ

Невільним будівничим пірамід
Єгипетських був справжній, мабуть, рай,
Порівнюючи з пеклом тaborів
Німецьких для полонених солдат...
Втікаючи з полону, я води
Ніде знайти в колодязях не міг —
Була там людська кров, а не вода...
Я бачив: німці з мирними людьми
Церкви палили, школи і domi,
Все в попіл обертали, бо їм
Потрібний лебенсраум лиш, раби
І евнухи лакузи, як ось ти,
Фашистських канібалів адвокат...
Нова Європа!... Бачив я її
Ліс шибениць безумних і її
Німих стрічав рабів, що деревця
Саджали молоді, навколо них
Не землю утрамбовуючи, ні,
А трупи іще теплі, щоб на честь
Приходу німців сад зазеленів
Пошвидше... Бо тріщать усі фронти
Німецькі, провіщаючи розгром...

САВАТИЙ

Тут жарко!...

(І Саватій згаряча, в нервовій поспішності, роз-
стібнув рясу, але, спожватившись, одразу ж захрі-
стався. Комбат це помітив і одразу ж зареагував).

КОМБАТ

Стривай!... Змія міняє докінця...
Залізно в чорну шкуру лізти знов.
Скидай!

САВАТИЙ

Про що ти?

КОМБАТ

Під рясою побачив я мундир.

САВАТИЙ

Та що ти... Лож єсть істина зれченна.

КОМБАТ

Не лож на цей раз. Рясу, говорю,
Скидай, бо скинуть я допоможу!

(Розгубленому Саватію не лишилось нічого іншого, як широко розстібнути рясу і показати захованій під нею військовий мундир. Він це й зробив, відрапортувавши Комбатові).

САВАТИЙ

Барон... Барон фон-Штольцер!
Контррозвідки
Німецької агент.

КОМБАТ

Абверу група 3, Ф

ФОН ШТОЛЬЦЕР

Яволь, герр Чумачен...

КОМБАТ

Падлюка! Значить ти...

ФОН ШТОЛЬЦЕР

Я... той, що врятував тебе від смерти
На шибениці!

КОМБАТ

(Задумано, хвилюючись)

Підпілля — це
Не іграшки для Клави... ні...

ФОН ШТОЛЬЦЕР

...Це я, твоє інкогніто розкривши,
Начальству підказав тебе не вішать,
А використати досвід твій, відвагу.
Знання обставин, розум і характер
Для діла нам потрібного. І сам же
Взявся здійснити плян свій терпеливо...
Ти маєш їх, для гри готові карти,
І ми заграти можем, як партнери,
Яким чуже шахрайство.

КОМБАТ

Мерзотнику!... Мене, фактично, вже
Нема... На тебе дивиться очей
Зіницями живих іще моїх
Історія країни, у яку
Прийшов ти завойовником. І я...
Я іменем свободи і віків
Народу українського тебе...
Уб'ю!

(Комбат несподівано і з усім скученням своєї енергії й злоби, яка в таку мить опановує людину,

накидається на фон Штольцера, його звалиює, хапає за горло — і секунди одчайдушної боротьби закінчуються... На підлозі камери — задушений фон Штольцер).

КОМБАТ

Перед тобою, вічносте, стою
Я чистим, як пролитає слюза
Горюючою матір'ю в журбі
За сином, що з війни не повернувсь.

(кричить)

Води! Помити руки... після гада.
(гримає в двері)

Води!

(Вриваються в'язничні вартові... Темно. Далечінько рокоче гарматним громом. Стугонить земля. Темінь заливає заграва, на тлі якої постать Оповідача).

ОПОВІДАЧ

...І просвіт у життя погас перед Комбатом. Він сам усі найтонші ниті, що його В'язали з нашим світом, обірвав, як чесна Людина і солдат. На полі бойовім Так пісня обривається пррапороносця. Що падає простріленим, піднявши рать До бою громову... Атака почалася:

На Заході і Сході море людських лав,
Залізо і вогонь — все рвалося нестремно
Вперед, німецький мотлох палічи дотла...
В цей час у двір в'язниці вивели Комбата.
Гримів світанок. Заграва. Гула земля.
І він одразу ж зрозумів солдатським

серцем:

Народів армії рушають на Берлін.
Збагнувши це, всміхнувсь. Усміхненим

навіки

Його й запам'ятайте, в путь свою йдути.
Коли ж вам стрінеться на будь-якім

роз хресті

Країни будь-якої світу обеліск
Солдату Невідомому, спиніться мовчкі,
Погляньте на граніт, — Комбата пом'яніть.
Він був найкращим, найвірнішим вашим

другом

I, хоч не зміг лишити прізвища свого,
Про вас він думав і в секунди передсмертні,
Хотів, щоб ви жили,
Бажаючи вам щастя, миру і добра!

Лунає постріл. Темінь. Тиша, мертві тиша...
Сходить сонце, і з новою силою оживає канонада, що близиться, наростає, наростає, наростає, грохочучи, як смертоносна повінь, як нещадна грозда народного гніву й розплати.

Каліфорнійська божевільня,
Грудень, 1965

**"НОВІ ДНІ" ЧЕКАЮТЬ ВАШИХ ПОРАД
І ДОПІСІВ НА РІЗНІ ТЕМИ
НАШОГО ЖИТТЯ!"**

ПЕТРО І ЧОРТ

Петро знову написав до чортіків, себто, побачив живого чорта з усіма його зовнішніми прикметами: з ріжками, копитами й хвостом.

— Пшол вон! — за одеською звичкою вигукнув Петро. — Чого ти тут стирчиш? Ніколи мене не бачив?

Чорт посміхнувся.

— Бачити — бачив, але не в такому стані. Який чорт порадив тобі розглядтися на вулиці, під чужим парканом? Чи в тебе нема свого ліжка?

— Ліжко було далеко, а паркан близько...

Чорт похитав головою.

— Пропадеш ти, Петре, та й пропав би вже, якщо б лишився в Одесі. Там з п'яніцями не жартують, одразу за комір і в каталажку — блещиць годувати. А тут, в Америці, лежи собі, де хочеш, поліцай пройде й навіть не подивиться на такого ось дурня.

— Не лайся! — буркнув Петро, — бо схоплю за хвоста і вдарю об дерево. Ач, розпустив губи!

— Тебе не тільки лаяти, а бити треба. Працюєш, добре заробляєш, ну, випий у міру, виспесь по-людському в своїй хаті, так ні, обов'язково треба надратись до нестяями.

— Чортє, — втомлено сказав Петро, — лиши мене, будь ласка, в спокії. Учитель який знайшовся!

— Бо мені тебе шкода. Адже разом емігрували з Радянського Союзу, можна сказати, земляки, а ти он що виробляєш?

Петро глипнув і підвівся на ноги. Близько не було нікого, тільки невгамовні авта мчали кудись за своїм маршрутом.

— І приверзеться ж ось таке! — подумав Петро. — Ні, таки справді, треба припинити, або хоч зменшити п'янство. І треба оженитись. До 35 років парубкував, досить! Тільки ж із ким оженитись? З однією з тих хвойд, що п'ють-гуляють і пильно в чужу кишеню зазирають? Ні, хай вони проваляться!

Петро був переконаним прихильником фізичної праці. Народившись в інтелігентній родині, він з дитинства чув нарікання свого батька, дрібного радянського службовця:

— Чи треба було мені вчитись, закінчувати отої історико-філологічний факультет? Був би я слюсарем, чи столярем, то й горя не знав би.

А батьків приятель, Іван Громак, що скінчив Духовну семінарію, підливав олії до вогню.

— Ти програв, Миколо, напевно програв. Дивись на мене. Я, коли почув, що в нас порядкує робітничо-селянська влада, зразу ж переключився на нові рейки, поліз у шахту. Відроблюємої законні сім годин, а тоді прийду додому, змію з себе саджу, сяду за стіл, добре поїм, ще й вип'ю при тому, і плювати мені на всякі гасла, на підвищення політичного рівня й навіть на бо-

ротьбу за панування комунізму в цілому світі. Що візьмеш із шахтаря?

Батько відповідав:

— Тобі добре, Іване, що ти вродився здоровим, як дуб, а я хирлявий, мені шахтарська праця не по плечу, я б від неї давно здох. Ну, й що мені робити? Сиджу в канцелярії, переписую дурні папірці, кожного дня думаю: а з чого ж я буду жити завтра?

Зрештою батька відправили на північ за "неспівзвучністю" з добою, мати померла, а Петро, єдиний син, опинився в безпритульних.

То був гіркий і разом цікавий час. Спали в чужих коридорах, або в теплих казанах, де ばりвся асфальт, харчувалися з того, що украдуть на базарі, або "виспівають" десь у поїздах. Тоді дуже популярною була пісня безпритульних:

Позбыт, позаброшен
С молодых, юных лет,
Я остался сиротою,
Счастья-доли в меня нет...

Слухачі плакали й давали — хто гроші, хто щось їстивне, словом, підтримували. І все було добре, поки Петро, що мав здібність до малювання, за намовою старшого безпритульного, по-бланному, "пахана", не написав плаката:

СПАСИБІ ТОВ. СТАЛІНОВІ ЗА ЩАСЛИВЕ ДИТИНСТВО.

Плякат приліпили на одному з казанів; у казанах сиділи замурзані, обдерти діти, і люди, що проходили мимо, хитали головами й спльовували, очевидно, на адресу тов. Сталіна.

Цього вже влада стерпіти не могла. На безпритульних почали влаштовувати облави, і таким чином Петро потрапив до колонії малолітніх правопорушників, а властиво, до тюрми, що нею відало ГПУ.

Назовні малі правопорушники виглядали добре. Їх одягнули в однакову одіж-уніформу, по-передньо вимивши й причесавши, досить пристійно годували, навчали різних ремесел.

Ця колонія біля столичного міста Харкова дуже сподобалася знаному пролетарському письменникові, Максимові Горькому, й він вихвалає її в пресі, як велике досягнення радянської влади. Розуміється, Горький не знов, що дітей у тій колонії виховували переважно дрюком, садовили в темні холодні карцери на хліб і на воду, а за спробу втекти нещадно катували.

Петро, правда, тікати не хотів, бож не було куди. Він набув фах "лаціровщика" музичних інструментів, непогано заробляв, пізніше навіть був удостоєний служити в Червоній армії. Та в дні війни, скориставшися з тріснутої залізної залони, опинився спочатку в Німеччині, а потім в Америці.

Пити Петро почав ще в пору безпритульності. В Радянському Союзі всі п'ють — діти, жінки, а про робітничу клясу вже й говорити нема чого. П'ють від тієї безпросвітності, що її приніс народові "великий жовтень".

А чому ж п'ють тут, де "жовтня" не було й, на щастя, певно ніколи не буде? Чому викидаються мільярди на отруту? Від розкоші й тієї майже необмеженої волі особи, яку дарував їй американський закон? Виходить, що причини різні, а результат одинаковий. Хоч круть-верть, хоч верть-круть. Ще коли б не було на кожному кроці оцих спокусливих ресторанів...

Сьогодні, після відпочинку під парканом, Петро теж зайдов до ресторана. Був суботній день, народу повно, довелось навіть трохи постоюти, аж поки звільнилося місце. За столиком на дві персони сидів якийсь поважний пан у темному вбранні й окулярах. Петро злегка вклонився.

— Дозволите?

Пан хитнув головою й зразу почав по-українському:

— І чого б ото я питав, бачивши, що місце вільне?

Петро зніяковів.

— Ви належите до...

— Так, належу.

— Але як ви відзначали, що я українець?

— Як упізнав? Та у вас же на лобі написано УССР...

Петро посміхнувся, пригладив свого чуба й позмовницькому підморгнувши сусідові, спітав:

— То, може, вип'ємо заради першого знайомства?

Сусід заперечливо похитав головою.

— Ви вже випили й навіть більше, ніж потрібно, а я взагалі не п'ю, бо маю улькус.

Петра раптом огорнув веселий настрій і він сказав:

— Позичте мені свій улькус!

— Позичити? Хай він згорить, я й ворогові своєму цього не побажаю. А чому це у вас таке дивне прохання? Може, хочете від чарки відвіннути? Для цього улькус зовсім непотрібний, досить узяти себе в руки, а вже в нікому разі не спати під парканом...

— Слухайте, добродію, — спітав здивований Петро, — чи ви часом не чорт?

— Здається, ні, — посміхнувся сусід. — Я тільки побачив травинку на вашому плечі й додався, звідки вона. А що ви поробляєте взагалі?

— Пінтую.

— Що пінтуєте? Будинки?

— Ні. Музичні інструменти, роялі й піаніна.

— О! — вигукнув поважний пан. — А в якій фірмі?

— У фірмі "Трень-Брень".

— І скільки вам платять?

— Вісім долярів на годину.

— Слухайте, пане, — заусміхався й замахав невидним хвостом сусід, — я якраз представник музичної фірми "Вечірній Дзвін", дуже багатої. Йдіть до нас, ми вам платитимем дванадцять долярів.

— Це діло треба розжувати! — сказав Петро.

— А чого там жувати? Дванадцять не вісім!

— Воно так, — відповів Петро, але не забуйте, що я ЗВІДТИ й кота в мішку не купую. Дайте мені адресу вашого "Вечірнього Дзвону", я прийду, подивлюсь, які там умови, а тоді вже будемо говорити.

— Адресу? Будь ласка! Ось моя особиста, а ось фірми. Та спочатку зайдьте до мене, познайомитесь із моєю родиною, гаразд?

— Коли ж до вас можна зайти?

— Хоч і завтра. Я весь день буду вдома, жінка й дочка теж, здається, нікуди не збирались. Прошу!

Будинок нового знайомого Петра, добродія Савела Бйтебелихасила, а по-американському, Сева Бітлса, значився під номером 13, і забобонний Петро сплюнув на ліву сторону, щоб, бува, не трапилось якоїсь неприємності. Потім обережно натиснув гудзик дзвоника. За хвилину почулися легкі кроки й дуже вродлива дівчина, відчинивши вхідні двері, наскільки дозволяв ціпок, питально глянула на прибулого.

— Ви, певно, до батька?

— Так, до Савела Никифоровича.

— Зайдіть!

Петро задивився на елегантну постать і подумав: "Скільки ж тобі років? Можна дати 25, а можна й менше"...

Савел Никифорович був у строкатому халаті, без окулярів, а тому примружував очі, як усі короткозорі.

— Люблю точність, — сказав він. — Маємо другу годину, як і було домовлено. Сідайте, пане... колишній безпритульний.

Петро сіпнувся.

— А вам це звідки відомо?

— З вашої манери ходити. Ви йдете бочком, обережно, наче боїтесь, щоб не скопив за комір міліціонер.

"Ні, в ньому таки є щось чортяче, подумав Петро, — то зауважив травинку на плечі, то "безпритульну ходу", якої я й сам не помічав".

А вголос спітав:

— Може, й вам траплялось тікати від міліціонера?

— Ще й як траплялось, але врешті не втік, відсідів свою п'ятілітку на Воркуті, знаю, по чім фунт лиха. Ну, та нічого, що було — було, а тепер давайте обідати. Ганю, чи вже можна до столу?

На це запитання з'явилася господиня, не молода, але така ж гарна, як і дочка, у свіжому кокетливому фартусі з мереживною оздобою.

— Можна. Вже давно можна, та я думала, що ви зайняті якоюсь поважною розмовою й не хотіла перешкоджати.

Стіл був опоряджений по-панському. Різні закуски притягали очі, біля них стояла ціла батерія пляшок.

— Я не п'ю, — сказав господар, — а ви привозяйтесь!

Петро глянув на пляшки, на старшу й молодшу господиню, згадав учоращнього чорта й рішуче заявив:

— Щось мені не хочеться пити. Хіба чарочку отого червоного вина...

“ЖАРТИ ЖАРТАМИ” СТЕФАНА ПІДКОВИ

Спочатку невеличкий вступ.

Хоч українська вдача гумору не позбавлена, проте наша суті гумористична література не вельми багата. Щоправда, дехто любить пригадувати, що ряд славних гумористів, як ось М. Гоголь, Арк. Аверченко, С. Зощенко — з походження таки українці. Та ледве чи це може настіти, бо писали вони виключно по-російськи, отже належать до літератури російської, подібно як ірляндець Бернард Шов та поляк Корженевський належать до літератури англійської, а росіянка Марія Вілінська (Марко Вовчок) і пісменник Освальд Бурггардт (Юрій Клен) — до літератури української.

Говорячи про гумористично-сатиричні твори в нашому письменстві, ми мусимо зазначити, що їх автори — майже без винятку — не були виключно гумористами чи сатириками, а писали й твори інших жанрів. Це лише після “великого Жовтня” з'явилися у нас письменники — як ось Остап Вишня, Вас. Чечоянський і ще дехто — що намагались кваліфікуватися виключно як “літератори-усмішники”. При цьому Остап Вишня здобув незвичайну популярність саме тому, що його “усмішки” були досить таки примітивні.

До речі сказавши, недавно в еміграції померлий Микола Понеділок — обдарований хистом лірика — зажив великої популярності в еміграційному суспільстві саме як “сміхун”, як письменник-гуморист.

Хоча в “дожітневому” періоді нашого письменства годі стрінути письменника, що писав би тільки гуморески та сатири, вже обидва “бать-

---

— Значить, у вас однаковий смак з нашою Ларисою, — зауважила мати, — вона також любить червоне вино, розуміється, в невеликій мірі.

Петро змовчав про те, що йому чарка вина, як собаці горохова зернина, що він вино та й горлік п'є склянками.

— То як же, земляче, сторгуємося відносно “Вечірнього Дзвону”?

— Може, й сторгуємося, але я все ж таки хотів би спочатку там побувати й роздивитись.

— Роздивитесь, аякже! Та я певний, що не пошкодуєте за своїм “Тренъ-Бренем”, зразу ж заважите різницю між фірмами.

Ця гостина для Петра була дуже приємна. Відчулося своє, рідне, і він зовсім не шкодував за горілкою, яку не випив. А більше всього сподобалася йому Лариса. Це не та, що хлеще горілку, курить, як льокомотив, лається нецензурними словами. Крім того, мати конфіденційно призналася, що Ларисі вже 27 років, та ось не знаходиться для неї підхожої пари... А чому б тобі, Петре? Ні, це вже дурниця, із свинячим рилом до троянд не пхаються...

(Закінчення в наступному числі)

ки” нашої літератури: Іван Котляревський (автор “Енеїди” й “Наталки-Полтавки”) та Григорій Квітка-Основ’яненко (батько українського повістярства) посадили як письменники широнародний гумор: пригадаймо соковиту характеристику персонажів і описи подій в “Енеїді”, пригадаймо кольоритні постаті “Салдацького патрета” чи “Підбrehача” Квітки-Основ’яненка.

Пізніше жанр гумористичного оповідання успішно практикував “чародій-оповідач” Олекса Стороженко (“Закоханий чорт”, “Вуса” та ін.), а в ділянці віршованих гуморесок уславився своїми “Співомовками” Степан Руданський. Поруч з гумористикою, обидва ці письменники дали в скарбницю літератури й твори інших жанрів.

Здебільша в літературознавстві поруч з гумором ставлять сатиру як, мовляв, його “ущепливу, ідку напарницю”. Тож не можемо на цьому місці не згадати видатних сатиричних творів наших класиків: “Посланіє”, (І мертвим, і живим...), “Кавказ” Тараса Шевченка... “Сідоглавому” та ін. з циклю “Поклонів” Ів. Франка.

Продовжуючи побіжні пригадки далі, нотуємо щодо нашого письменства кінця 19 і початку 20 століть аналогічне: вдумливий читач знаходить справжній мистецький гумор не в Ситінових*) “торбах сміху”, а в філігранних сатиричних поезіях Вол. Самйленка (“Ельдорадо”, “На печі”, “Ідеальний публіцист”) та в дотепних образках-розвідках Осипа Маковея, Леся Мартовича, а особливо Вол. Винниченка (“Уміркований та Щирій”, “Суд”, “Малорос-европеєць”).

**

Ми дозволили собі зробити цей екскурс у ми-нуле зовсім не з метою якось принизити творчість adeptів сучасної гумористики з-поміж письменницької братії. Ні, ми далекі від такого на-міру. Але нам таки хочеться спонукати сучасних наших гумористів докладніше вивчати попередню літературну спадщину в цій ділянці. Бо складається враження, що наші гумористи, узвівши за свого єдиного метра Остапа Вишня, не завдають собі труду заглядати далі — вглиб десьтиліть чи й століття. А це нас аж ніяк не тішить.

Тепер повернемося впритул до книги “ЖАРТИ ЖАРТАМИ”. Вона таки чималенька — 173 стор. великого формату. Попереду дано передмову ред. Д. Кислиці — “Життя і творчість Степана Підкови”, де схоплено основні моменти біографії автора. Далі — авторова творчість, уйнята в трьох розділах. Нам найбільше сподобався Перший розділ, бо він, сказати б так, найменш

*) Маємо на увазі дешеві видання відомого імперського видавця п. Ситіна в дорев. Росії, що не цурався видавати “ярижкою” україномовні вульгарні сміховини.

"політизований". У ньому є досить речей, де автор сидить таки в сідлі літератури мистецької, а не публіцистичної, чого не можна сказати про більшість еляборатів розділу II і III.

Між іншим, ця обставина спричиняє колізію в позначені жанрової приналежності творів збірки. Автор на україномовній титульній сторінці позначені жанрової приналежності творів збірки часом слухне позначення мало б звучати: фейлетони і гуморески. У нашому розумінні фейлетони (як і мемуари та фактографічні нариси) становлять групу "половинчатих" творів, чи як вже узвичаїлось їх називати — творів межових жанрів (тобто на межі між красним письменством і публіцистикою).

У збірці кращими (очевидно, з нашого погляду) є речі "не запряжені щільно до політичного воза", бо саме в них — цих побутових образках та уявою створених сценках натрапляємо на дійсний гумор хоч і грубоватий деколи), в тому ж гумор " ситуаційний" (тобто не побудований лише на грі слів).

Переважно фейлетонного, а тому й слабкою з мистецького погляду є друга половина розділу II і більшість III розділу. Не бачимо потреби називати всі несимпатичні нам еляборати, подамо лише як приклад: "Серед соняшної конституції", "Сватання на Джугашвілівці", "Чотирнадцята люлька", "Добре колесо", "Голуби миру" — з розділу II. "Обіцянка до 19 з'езду компартії", "Близькуча ідея", "У пеклі", "Лис Микита", "Шкідняки" — з розділу III.

Звичайно, і названі речі знайдуть свого читача, бо написані як-не-як вправним пером. Крім того, читачі — взагалі народ примхливий: нам, напр., відомі випадки, коли читач насамперед читає ті розділи чи твори, які критик найбільше лаяв (так!).

Для більшої солідності і переконливості наших критичних зауважень, ми приглянемося пильніше до двох розміром більших творів: одного з серії позитивних (за нашою оцінкою) і одного з серії від'ємних, слабких.

"Джіні - рікша" (стор. 14) — це вельми дотепна історія "популярності" молодого китайця Джіні, що за фахом був рікша, тобто "ручно-ножним" візником у Китаї. Читач з приємністю смакує добре діялоги і взагалі стислу, виразисту фразу оповідача. Тут також більше, ніж деінде, читач натрапляє на влучно застосований специфічний гротесковий гумор.

Ось приклади:

"Опівночі хтось постукав у двері. Джіні — рікша скопився й поспішив відчинити.

- Це ти, Лі-Тай-Пе?**)
- Нет, это ми!...
- Хто... "ми"?
- Аткривай, свої!...

Джіні-рікша, проживаючи в найдемократичнішій у світі державі, враз по-пролетарському затремтів, мов осиковий лист... "Свої" увійшли до кімнати і почали робити обшук. У подушках

**) Шофер Лі-Тай-Пе був найближчим другом і дорадником Джіні-рікші.

вони шукали зброї, а в книжках украденого сусіднього коня... (Підкр. наше — А. Ю.). Але крім фотоапарата і чорної шмати, нічого більше підозрілого не знайшли.

— Ви арештовані! — увічливо промовив до нього один військовий. (Підкр. наше — А. Ю.).

— Я можу знати — за що? — схвилювано запитав він.

— Ви не лише можете знати, але й мусите...

Скінчено допит кагебівським "вічливим" запрошенням: "Поїхали з нами!"

Слід признати, що гротескову сповідь про пригоди Джіні-рікші добре змонтовано на оригінальній вісі популярності. Жага популярності жene бідного рікшу від пригоди до пригоди, від кагебівських до кагебівських і... (послухаємо знову автора):

"Популярність рікші зростала... Сам міністер внутрішніх справ "власноручно" вів допит... І тоді, після демократично-процесувальних методів допиту, в Джіні-рікші попід очима повисли кілька синьогарячих баняків..."

Оминемо стереотипні пункти допиту нашого рікші: вони ті самі скрізь, де сліпити очі б'юче світло марксизму-ленінізму; зупинимося тільки на моментах "китайської специфіки". Ось "сам міністер" запитує Джіні-рікшу:

— А ви в Будду віруєте?

Джіні-рікша розгубився: сказати, що "не вірюю" — не повірять, а відповісти, що "безбудник" — ще почнуть вихрещувати... І він відповів: — бийте вже...

В московській Луб'янці після такої відповіді допитуваного напевно нещадно били б. А в Китаї інакше...

— Ни, бити покищо зачекаємо, — якось лагідно промовив міністер, — це вам не в капіталістичних державах, де б'ють безперерви..."

Але фінал допиту — чисто совєтського зразка.

— А ви зізнайтесь!

— Мені ні в чому зізваватись. Жадного злочину я не зробив.

— А ви подумайте!...

— Клянусь вам, що ніякого Макара (це так автор "перелицовав" МекАртура) я не зінав!

— Гаразд!... У такому разі ви в усьому добровільно зізнаєтесь. У нас ще не родився такий, щоб не зізвався!"

Тієї ночі так і сталося: він в цьому добровільно зізвався!"

Це був найнижчий щабель у "популярних" пригодах бідного рікші: перед очима йому зяяла безодня.

Воскресення вже гинулого Джіні-рікші сталося на авдієнції його у непомильного Мао-Цзе-дуні, Дамо знову слово авторові.

— Ви — фоторепортер?

— Я!

— Це ваша продукція? — тикнув він (тобто Мао-Цзе-дун. — А. Ю.) пожовклими пальцями на світлини.

— Моя, — почулася ехильована відповідь.

— Ці фізіономії і в оригіналі такі життерадісні чи лише на фотографіях?

Джіні-рікша, відчуваючи нову загрозу, враз упав перед ним навколошки. Він так перелякався

свого "рідного батька", що йому навіть здалося, ніби він уже почув звук від розриву власного серця. Захопивши повітря, він ледве вимовив:

— Сонечко ясне! Батьку наш рідний! Не губіть мене, я — аматор!... ....

— Встань! — наказав Мао... віднині ви не аматор, а геніальний професіонал!

Після таких несподіваних слів Джіні-рікша відчув, як його душа знову поверталася на своє постійне місце"...

Ми присвятили досить уваги одній з кращих позицій розгляданої книги. А тепер перейдемо до "Голубів миру" (стор. 71) — як "репрезентанта" слабших позицій.

"Голуби миру" мають підзаголовок: "Старе лібретто до нової трагікомедії і є річчю наскрізь "політизованою". А ми вже попереду призналися читачеві, що "політизовані" еляборати кваліфікуємо не як літературу мистецьку, а як публіцистику.

Щоб дати відчути безпосередньо смак тексту, почнемо цитатою (стор. 71):

"На авансцену виходить діпіст у ролі конферансє. На ньому циліндер, фрак, галіфе і обмотки поверх обдертих черевиків".

Отже костюм для діпіста явно незвичний, ми сказали б, екзотичний. Але послухаймо, що діпіст говорить:

"Як вам відомо, шановне панство, за десять років мирного співіснування відбулось аж тисяча сто дев'яносто сім рядових засідань ОН, сімсот вісімдесят п'ять генеральних і накладено п'ятдесят три совєтомирових вето. Делегати на мирових конференціях так акліматизувались, що коли совєтські голуби миру стукають п'ястуком об стіл, то на те вже ніхто не реагує..."

Така "цифрово-відсотково-задавацька" мова нам відома, зокрема ми пригадуємо сміхотворні "міжнародні огляди" районних секретарів "партячою" у "найдемократичнішій країні світу".

Та це лише конферанс. Цитуємо далі I дію:

"Кімната в Кремлі. На стіні портрети вождів. За столом сидить пікасівський голуб миру і курить люльку. Потім вибиває попіл з люльки об закаблучк, ховає люльку за халіву й починає лузати гарбузове насіння.

Сталін: Смачне насіння! (Сплівовує на підлогу). Треба буде їй подякувати. (Знімає слухавку).

"Галль!... Лаврентій?... Зайди до мене".

Увійшов Берія, обвішаний орденами й медалями. Сталін задивляється на нього й хитро мрежить очі.

— Безбожник, а на грудях цілий іконостас...

Куди ж тобі надалі нагороди вішати?

Берія: Я гадаю — на спині, а якщо ні, то доведеться узаконити таку орденську дошку, щоб носити її перед себе... Де ви взяли таке гарне насіння?

Скільки нових передплатників
ви приєднали для "Нових днів"?

Сталін: Це мені румунська мама передала, Анна Павкер. Повну торбинку! Хитра клята баба!"

Може й дотепним декому це здається. Але де ж, у чому тут специфіка "голубів миру" — вождів-шахраїв комуно-російської імперії і світового пригноблення трудящих?! Ми такої специфіки тут не бачимо.

Той же шаблон, включно з упертою фразеологією, ми бачимо і в наступних діях, де на сцені появляються вже державні мужі Західу: Труман, Черчіл, Ечісон, Шуман. Усі ці персонажі особи історичні, більшості читачів добре відомі. Тому "натягання" їх на копил такого "гумору" — читачам у мистецькому пляні нічого не дає; авторська гумористична фразеологія до персонажів тут "не прилипає", висить у повітрі.

В наслідок цього затімарюється й одинока "ідейна родзинка" цього "лібретто", а саме: критика й висміювання спроб, навіть зусиль американського і советського державних проводів взаємно приподобати один одному — на шкоду дійсним інтересам країни. Це смутне спостереження справді варте пера сатирика, але під пером нашого автора не знайшло належного мистецького втілення.

У більшій чи меншій мірі це саме можна сказати й про інші еляборати, в яких є спроба конфронтації "Совети — Захід".

Хочемо також остерегти нашого автора перед спокусою "присмачування" своїх гуморесок дешевими "гумористичними кавалками" у стилі згадуваної вже "торби сміху". Ось, напр., у непоганому гумористичному оповіданні "На родині" (стор. 101-111) на 101 стор. маємо такий — ніби "для більшого сміху" втулений абзац:

"Вдома, ще на селі, туалет — це ціла проблема. Ще влітку за клуною, та ще в кукурудзі ця справа проходила досить симпатично. А як розібрали у нас клуню, та ще взимку, коли нанесе кучугури снігу, а чобіт чортма, ціла трагедія!"

Ми не навмання перед цим висловилися "втулений", бо читач і сам переконається, що оповідач не потрібував цього абзацу для розвитку акції.

Таких "кавалків" у книзі Ст. Підкови небагато, але краще було б, якби їх не було зовсім.

На закінчення хочемо пригадати авторові, що свого часу в журнальчику "Юнацький світ", який виходив під нашою редакцією в Детройті (на жаль, дуже недовго) було вміщено коротке оповідання Ст. Підкови "Священна кров" — зовсім не гумористичного жанру, добре написане. Думаємо, що Ст. Підкові не слід обмежувати себе виключно до жанру гумористики.

"Жарти жартами" видано накладом автора в Детройті, в друкарні Mauso Graphics, 1977 р.; видано охайнно, добра коректа (майже нема друкарських помилок, отих "друкарських чортіків", що з ними так зжилися наші видавництва).

Сан діего, березень, 1978

**

Ціна книжки лише \$5.00 і замовити можна в самого автора:

St. Pidkova, 27 Adeine St., New Haven, Conn.
06519, USA.

Ред.

"НОВІ ДНІ", червень 1978

ЄВГЕНІЯ (ЖЕНЯ, ІВГА) ЖАК

У 1974-1977 роках на сторінках "Лиса Микити" друкувалися гострі злободенні сатири, підписані І. Жак. Звичайно, чимало редакторів і читачів бажали довідатись щось докладніше про цього відважного автора.

Задовольняючи це природне бажання, нижче друкуємо родовід і коротку біографію І(вги) Жак.

При кінці минулого сторіччя француз Жан Люї Жак виїхав з міста Тур до Петербургу вчити французької мови дітей російських аристократів.

Мабуть, не сподобалася йому вогка й холодна північна столиця, бо швидко перенісся до Києва, де потім одружився з українкою. В них народився син Жорж Анрі. Жоржа цікавило море, подорожі, кораблі. Мав він літературний талант (його батько був споріднений з Мольєром, а мати з Гребінкою), знов досконало обидві мови своїх батьків. Став інженером корабельного будівництва й оселився в Одесі. Там одружився з Тетяною Евстафіяді, дочкою нащадка маріупольських греків.

Жорж і Тетяна Евстафіяді-Жак — це батьки Євгенії (Жені, Івги) Жак, яка побачила світ на прикінці тридцятих років у домі своєї бабунички діда по матері в Маріуполі. Виростала в Одесі.

П'ятирічною дівчинкою подалася з батьками на еміграцію й по довгих мітарствах опинилася в окупованій французами частині Австрії. Тоді через Червоний Хрест почав батько розшуки своєї рідні в Турі. Жорж зізнав, що його батько мав двох братів: Пилипа й Павла. Виявилося, що Пилип помер бездітним, а в Павла була дочка Мішель, яка вийшла заміж за маркіза де Реннедона. Маркіза де Реннедон і спровадила їх до себе.

Так Женя з емігрантки стала жителькою розкішного шато. Закінчиши колеж, проти волі своєї тітки стала стюардесою літунської компанії "Ер Франс". На літаку познайомилася зі своїм чоловіком, американським українцем.

Одруживши, переїхала до Нью-Йорку (де студіювала англійську літературу й завершила студії докторатом), а потім до Філадельфії, де тепер живе.

Хоч у нас не було зможи перевірити всі подані біографічні дані і не ручимось за їх точність, проте, запевняємо читачів, що І. Жак таки жінка і він її подано правильно. А що в неї не бракує й південного грецько-французького темпераменту. — про це свідчать самі її твори.

Деякі сатири Івги Жак передруковані з "Лиса Микити" (рекомендуюмо читачам передплатити цей журнал!), інші авторка прислава спеціально для "Нових днів". — Ред.

ЛОВИ НА ІЖАКА

Ой ловили Іжака на аркан,
Перескакували пліт і паркан,
Засідали край нори біля пня
І счинялась гончих псів гавкітня.
"Витягнути!" — впав наказ посіпак,
Але лапи не пропхати, ну ніяк.
Дерли землю, гризли мох гончі пси,
Довелося б їм чекати до весни...
Залишили вартових біля пня
І зміняли стійку там щопівдня.
Перешукували гай, поле, ліс,
Поранили об стерню гострий ніс,
А тим часом, простягнувшись навзнак
Спочивали в холодочку...

ФАБРИКА КУЛЬТУРИ

Ми у вільній країні,
Але не на волі:
Під контролем живем,
Під диктатом сваволі.

У часах як були
Таборові "держави",
Що собі здобули
Стільки "доброї слави",

У партійній війні
Воювали без впину
За контроль не так душ,
Як добра з магазину.

Проминуло те все,
Ми — в далекій країні,
Тож культуру хотять
Під контроль взяти нині,

Вже й "культура" почне
Маршувати чвірками,
Щоб топтати все те,
Що найкраще між нами.

Щоб росло лиш "своє",
Хоч воно третіорядне,
Щоб розбещене зло
Місце мало парадне.

Щоб був крик: "Ми бороним
Все загрожене, рідне.
А топталося те,
Що слабим невигідне.

Щоб накази давали
Самозванці нам згорда
І "робилася" культура,
Мов на фабриці Форда.

30. IX. 1977

ПІСЛЯ НАС — ХОЧ ПОТОП

Тим, що бачать Україну
Крізь партійні окуляри,
Що не допускають зміни,
Що усюди роблять чвари,
Пишу оду цю й похвали,
Щоб діла їх не пропали.
Тож хай згине все молодше
Творче і талановите,
Що жевріло десь в куточку
Старичками недобите.
Хай живуть "мужі державні",
"Діячки суспільні" славні,
Що уміють промовчати,
"Недобачити", "не чути",
Слава їм! Нехай молодші
Щезнуть геть, зовсім забути!
Боже, Ти не дай пропасти
Тим, що ділять нас на касти,
Бож тоді промови втихи б,
Політичні вмовкли б фрази,
Що ж би слухали наївні
Без зануди та відрази?
Скільки жолобів вигідних
Стало б пусткою світити?
Що тоді ми наповняли б?
Спокій був би цілковитий!
Тож хай буде від молодших
Їм "належне зрозуміння":
З них найбільш "патріотичне"
Українське покоління.

9. I. 1975

ПОВЕЛЕКОДНІ РЕФЛЕКСІЇ

Еміграція мов писанка
З барвами яркими,
Свої й чужі захоплюються ними
Шкаралуша тоненька —
Тріснути може,
Мусить добре вважати кожен.
Мов писанка еміграція —
Гарна зверху декорація.

Чудові на писанці взори,
та в інших народів
У пошані твори
Письменства й науки,
Мистецькі надбання,
У нас головне:
Писання й вишивання.
Що парофія, то сама етнографія.

— — — — —
Еміграція мов писанка,
Та відомо нам,
Що в середині там.

5. V. 76

"КРИЗОРОБИ"

У нас скрізь криза:
В церквах, у школах, у журналах...
Далеко доля нас загнала,
А ми без ліку від хвороби:
Ми далі вперті "кризороби",
Бо заздрість мас гризе щодня;
"Чому це він, чому не я?"
Тому й про нице робим крики,
Щоб лиш принизити велике,
При тому гірко нарікаєм:
"Нас світ не бачить і не знає."
Коли ж признаємо з відчаєм:
"Які ми є, таке і маєм."

29. VIII. 1977

НОВА КНИЖКА ДМИТРА ЧУБА

У в-ві "Ластівка" в Австралії вийшла з друку
нова книжка Дмитра Чуба

"З НОВОГВІНЕЙСЬКИХ ВРАЖЕНЬ"

(На слідах Миклухи-Маклая)

128 сторінок, на крейдяному папері з 45 світлинами, трикольоровою обкладинкою П. Вакулена. Друк виконала Українська видавнича спілка в Лондоні.

Ціна книжки в Америці й Канаді \$3.50

Гуртовим замовцям відповідна знижка.

Замовляти у в-ві "Нові дні", в адміністратора п. Г. Мороза та в українських книгарнях.

КРАБИ

В рибацькім селищі,
де білогриві хвилі
змишають берег раз-у-раз
стояла скринька крабів.
Здавалося, нещасні ці створіння
усі свої зусилля витратяли на те,
щоб вирватись на волю
поринути в хвилюючий смарагд.
Вони ж приречені —
загибіль їхня певна.
Не диво, що по стінках скриньки
деруться вгору.
Злякався хтось з туристів
(вечеря ж утече!)
і крикнув до рибалки:
"Накрийте швидше скриньку,
вилазять краби!"
А той байдуже відізвався,
попакуючи файку:
"Не бійтесь! З них не втече ніхто.
Вони самі того додолу стягнуть,
що вилізти готовий."

Мені ж прийшло на думку:
"Зовсім як в нас."

1. VIII. 1975

ТВОРЦЯМ САХАРИНОВОЇ РЕКЛЯМИ

Куплені похвали
чи любов,
найнята плачка
над могилою...
Все — нещире,
не приносить
спокою,
вдоволення,
щасти.
Платні за ніч,
від рядка,
на годину,
чи скільки видерти вдастся.
Фалшиві похвали,
сурогат любови,
непролиті слози...
Краще критики лезо,
краще вічна самотність,
як фалш аптеози!

Ті гидкі, що наймаються,
Що низько так упали,
Ще гірші ті, що наймають,
купувати похвали.

2. XII. 1977

ЖАБА

(байка)

Надувалась жаба,
Що найкращий спів — її.
Забувала жаба,
Що існують солов'ї.
У захопленні собою
Раптом вилізла з болота,
Бо перед овець юрбою
Похвалитися охота.
Це рохкання жаби
Чулося здалека,
Тож без труду жабу
Вполовував лелека.
Не було ні кому жалю,
Що лелека з'їв цю кралю,
Бо тенер ио всій долині
Неслісь трелі солов'їні.

11. X. 1974

"ПОЛІТИК"

"Політик" нарікав:
"Ніхто неходить
На народні свята."
Мені ж хотілося спитати:
"Де ж то ваші діти,
Хлопці та дівчата?"
"Політик" виголошував
Промови з помилками
В рідній мові,
Все обчисляв і завжди
Фрази мав готові.
Він був "політик" —
Партії служив завзято,
Тоді лише з'являвся
Як мусів відкривати свято.
Що українство може бути
З кости й крові
Не розумів і не сказав
В нудній промові.
Тому, що партію
Він клав над Україну,
Такого ставлення навчив
Свою родину.
"Політик" з нього був завзятий,
А діти мовою чужою
Розмовляли в хаті.
Не вмів поводитись
З людьми у товаристві,
Бо примітивний був
І загонистий.
Не помогли йому
"Заслуги" ні "титули",
Коли помер — всі відітхнули.

19. III. 1978

УКРАЇНСЬКА МОВА В АМЕРИЦІ

1. Русизми в мові американських українців

(Стаття шоста)

Слово "пристрАсний" (р. "пристрАстний") треба замінити українським словом "упереджений" або словом "небезсторонній". Так само слово "безпристрАсно" (р. "безпристрАстно") треба замінити українськими словами: "неупереджено", "безсторонньо". Приклади: "Відома вам стаття... робить велике враження на свіжих безсторонніх людей" (Л. Українка). "Опоненти сиділи спокійно, безсторонньо, — вони вже давно підготувалися до виступу" (Микола Руденко). "Значить, в його писанні неупереджені сторонні люди добачили зерно поетичного дару?" "Його думка була необ'єктивна".

В українській мові є слово "priIстрасний", але воно нічого спільногого не має з русизмом "пристрАсний" (рос. "пристрАсный"). Українське "priIстрасний" означає "дуже сильний", "бурхливий", "нестримний" у своєму виявленні". Приклади: "ПриIстрасна любов", "ПриIстрасна воля до життя". "Дики, приIстрасні сварки..." (М. Коц.). "Поеми Лесі Українки... напоєні атмосферою приIстрасного шукання істини" (М. Рильський). "Яремченко... слухав його мову — приIстрасну, злу". (Д. Бедзик). "Публіцистичні твори Лесі Українки відзначаються своєю приIстрасністю й полемічною спрямованістю".

Вислів "в виді" (р. "в виде") треба замінити українськими відповідниками: "у вигляді чого", "як що" і т. д. Приклади: "як ласка" (р. "в виде милости"); "за кару йому визначено" (р. "в виде наказания..."). А такий вислів як: "боротьба в виді страйку" краще замінити висловом: "боротьба шляхом страйку".

Автор однієї статті пише: "Це буде важним елементом виховання". У цьому контексті слово "важним" є русизм (р. "важным"). По-українському треба казати: "Це буде важливим елементом виховання". Ось кілька прикладів: "Він не підував духом у важливому ділі" (Довж.). "Важливий воєнний об'єкт" (Гончар). "Важлива причина". "Важливе відкриття". Проте в мові українських письменників зустрічається й розмовне слово "важний", але це слово здебільшого має відтінок пихатості, зарозумілості. Наприклад: "Важна особа". "...сидять важні, непорушні, немов мішки з мукою" (М. Коц.).

У реченні "Це був визов міщанським звичаям" слово "визов" є русизм (р. ("вызов")). Український відповідник — "виклик". Приклади: "Вбивство парламентерів було провокаційним викликом" (Гончар). "І король той виклик мусив прийняти" (Шиян).

Трапляються часом такі вислови: "відложити подорож". Тут слово "відложити" (рос. "отложить") — діялектизм і русизм. По-українському

треба казати: "відкласти...". Приклади: "Не відкладай на завтра, що сьогодні можеш зробити" (Укр. прислів'я). "Сьогодні мав іхати в Помпею, але відклали на завтра" (М. Коц.).

Рідко вживане слово "відмічувати" — "преса відмічує" (р. отмечать") краще замінити словом "відзначати" — "преса відзначає". Приклади: "Наша школа урочисто відзначила 50-річчя педагогічної діяльності свого директора".

Вислів "у воздусі" (рос. "в воздухе") в українській літературній мові має відповідник: "у повітрі". Проте в українській мові є й слово "воздух", але воно вживається не в значенні "повітря", а лише як назва поскривала для церковного посуду з причастям: "Я вже галтувала і ризи, і воздухи" (З. Тулуб. "Людолови").

Слово "впрочім" (р. "впрочем") — русизм. Українська назва має такі відповідники: а втім, але, проте, а проте і т. ін. "Книжка цікава, але (проте) не в усіх частинах". "А втім, я не знаю, вирішувати сам". "А втім, хто його знає — ніхто не віда, як хто обіда" (П. Мирний).

"Професор Ф. розповідав про вуз". Скорочене слово "вуз" — це російське слово, що походить від слів "вище" учебное заведение". Український відповідник: "виш" — вища школа. Приклад: "Дочка в той час училися ... в одному з вишів" (І. Ле).

"Треба пам'ятати свій довг перед суспільством". У цьому реченні слово "довг" (р. "долг") вживається в значенні українського слова "обов'язок". Російське слово "долг" (із староболг. "долгъ") має різні значення. Кожному значенню цього російського слова відповідає окреме українське слово. Ось кілька прикладів перекладу слова "долг". "Выполнить свой долг" — укр. "виконати свій обов'язок". "Отдать последний долг кому" — укр. "віддати останню шану кому". "Взять в долг" — укр. "позичити". "Быть в долгу у кого" — укр. "бути в боргу перед ким". "Должник" — укр. "боржник". Ці приклади свідчать про лексичне багатство української мови. Російське слово "долг", яке має кілька різних значень, перекладається українською мовою такими словами: "обов'язок", "шана", "борг" і т. д. Отже замість русизму "довг перед суспільством", треба казати: "обов'язок...".

"Похоронне заведення" — русизм "заведення" (р. "заведение") треба замінити українським словом "заклад". Приклади: "Катерина піде замовити в похороннім закладі труну" (Вільде). "Заклад для розваг". "Навчальний заклад".

"Дійшли до заключення" (рос. "пришли к заключению"). По-українському треба казати: "дійшли висновку". Російське слово "заключение" має багато значень. І кожному значенню відповідає окреме українське слово. Приклади: "Заключение в тюрьму" — укр. "ув'язнення". "Наказати тюремним заключением" — укр. "покарати

в'язницею". "Прийти к заключению" — укр. прийти до висновку", "дійти висновку". "На ваше заключение" — укр. "на вашу думку", "на ваш висновок". "В заключение" — укр. "на закінчення". "Заключение счетов" — укр. "замкнення рахунків". "Заключение договора", "соглашения" — укр. "укладання договору", ("укладання ("укладення") угоди".

"Він закрив очі" (р. "закрил"). По-українському треба казати: "Він заплющив очі". Але цілком відповідає нормам української літературної мови такий вислів: "Коли погас огонь в очах співецьких, вона закрила їх (очі) набожною рукою" (Л. Українка). Жива людина заплющує очі, а мертві людини закривають очі. Ще кілька прикладів: "Він заплющив очі і, стомлений тяжкою працею, дрімав". Вислови: "закрити очі", "замкнути очі" вживаються в значенні "стутили віки померлому": "І ніхто очей холодних не закріє там мені". "...коли б не старі матушки, не було б кому очі закрити" (Коц.).

"Той, що завжди при любих умовах є людиною". "Боронися любими способами". "Любий місцевий конфлікт". У всіх цих реченнях слово "любий" — русизм (р. "любой"). Російському слову "любой" відповідають такі українські слова: "будь-який", "перший-ліпший", "усякий", "кожний". Отже, відкинувшись ці русизми, треба казати: "при всяких умовах", "всякими способами", "кожен конфлікт", "будь-який конфлікт" і т. д. Про це докладно пише А. Антоненко-Давидович у своїй книжці "Як ми говоримо" (К., 1970, стор. 115-116).

В українській мові слово "лЮбий" вживається лише в значенні "милій": "Ні, лЮбий, я тобі не дорікаю" (Л. Українка).

Слово "наізувати". Приклади: "...ту книжку зізнав уже напам'ять" (Хотк.). "Певне вже й сусіди вивчили напам'ять ту промову..." (Л. Українка).

"Війська нанесли тяжких втрат" (р. "нанести"). Український відповідник: "захвали".

"Нарушення (нарушения) закону". "Нарушив закон" — русизм (від рос. "нарушение", "нарушил", "нарушать", "нарушить"). Українські відповідники: "порушувати — порушити) закон", "порушення закону". Інші вислови: "порушувати кордон", "порушувати (ламати) обіцянку".

В одній із газетних статей читаємо: "невиносимою формою визиску". Тут маємо непотрібний русизм "невиносимою" (р. "невыносимой"). Українська літературна мова має багаті лексичні засоби для того, щоб висловити значення цього російського слова. Ось кілька прикладів: "Він стогнав з нестерпного болю" (Гр.). "Від них на сто кроків від нестерпного дух нечисти" (Фр.). "Зморила всіх задуха нестерпуча" (Гр.). "Самота така сьогодні нестерпуча" (М. Рил.). "Нестерпчий біль" (В. Підм.). "Нестерпуча спека" (А. Крим.). "Годі мліти серцю моєму з незносної тути".

Замість вислову з русизмом "невмішування" (рос. "невмешательство") треба казати: "невтручання у внутрішні справи".

"Обезпечення родичів". Слово "обезпечення" — русизм (р. "обеспечение"). Український від-

повідник: "забезпечення". Приклади: "Мендель чимраз частіше ... думав про забезпечення своєї родини" (І. Фр.). Соціальне забезпечення. Матеріальне забезпечення.

"Пламенні заклики Шевченка". Тут слово "пламенні" (р. "пламенные") треба замінити українським словом "полум'яни". Або словом "палкі". "Це був полум'яний борець" (М. Рильський). "Т. Г. Шевченко своїм полум'яним словом...", "Ой, палка ти була, моя пісне" (Л. Українка). "Гребінка і його знайомі трохи не плакали, читаючи палкі, щирі рядки".

"В цій географічній полосі". Тут чуже слово "полоса" (рос. полоса). Український відповідник — "смуга". "Людині з помірної смуги акліматизуватися тут важко". "Полезахисні лісові смуги". "Прикордонна смуга". Є також і слово "полоса", але воно вживається лише як друккарський термін: "На редакційній мові газетну сторінку називають полосою" ("Наука", 5, 1962).

В реченні "Чи дисиденти можуть поняти мотиви..." — русизм "поняти" (р. "понять") треба замінити українським словом "зрозуміти". Рос. слово "понимать" ("понять") має такі українські відповідники: "розуміти", "зрозуміти", "збагнути", "тямити", "утягнути". Приклади: "Вона розуміє чуже горе". "Народ не розуміє чужомовної пропаганди". "Він нічого не тямить". "І сам не тямини, що говориш". "Він усе добре збагнув".

В українській мові є й слово "поймати — поняти", але воно вживається лише в значенні "заливати — затоплювати".

Приклади: "Розлилася вода, пойняла береги". "Ой, лужечки та бережечки та вода поняла" (Чуб.). Це розмовні слова, характерні для усного мовлення.

В одній статті читаємо такий вислів "по стільки по скільки" (від рос. "постольку — поскольку"). Українські відповідники: "остільки — оскільки" або "стільки — скільки", "оскільки — остільки". Приклади: "Я не забуду, як ти раз написала мені: "оскільки мос почуття до тебе безпосереднє, остільки воно несвідоме" (Леся Українка). "Оскільки електромотора не було, то динамку крутили руками" (Тют.).

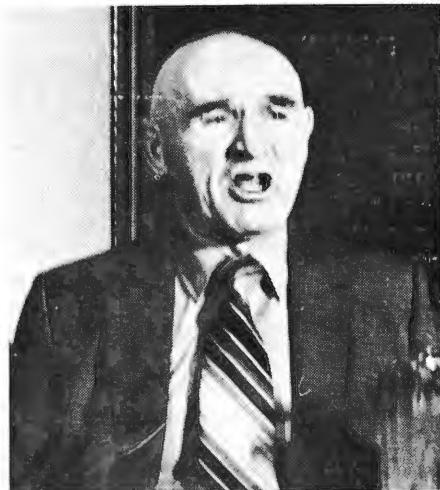
"Підручник представляє собою" — це часто російський зворот (рос. представляет собой). По-українському кажуть: "Підручник являє собою". Ось кілька прикладів, як треба замінити русизм "представляє собою" українськими зворотами: "Що являє собою Коцюбинський тоді, на переломі свого життя..." (С. Єфремов). "Пореволюційні часи становлять немов другу фазу розвитку Винниченкової творчості" (С. Єфремов). "Що являє він собою тепер?".

(Далі буде)

Наш журнал може бути не гіршим, і навіть кращим від іншомовних журналів західного світу, справжнім часописом нових днів. Мємо на це сили. Але здійснити це зможемо тільки, маючи кошти на оплату авторів і технічних працівників. Приєднуйте нам нових передплатників.

СЛОВО РОМАНА ІЛЬНИЦЬКОГО

на зібранні українців м. Нью-Йорку з нагоди
першої публічної доповіді ген. Петра Григоренка

Генерал Петро Григоренко промовляє на зустрічі з українцями Торонто в четвер, 18 травня 1978 р.

Насамперед щирій вам привіт і подяка від Головного Секретаріату Українського Демократичного Руху і від Управи Комітету оборони радянських політичних в'язнів за те, що ви прийшли на це всенародне зібрання, щоб привітати нашого доброго гостя і доповідача, ген. ПЕТРА ГРИГОРЕНКА. І то тим більша подяка, що в його особі ви вітаєте цілу дисидентську Україну, її борців за права і волю нашого народу, за розкріплачення його селян, робітників та інтелігенції. Великий привілей для нас усіх є вітати в місцях їх заслання Олексу Тихого і о. Василя Романюка, які за своїми підпісмами в окремому документі, що почав друкуватися в українській закордонній пресі, — закликали український народ бойкотувати російські школи в Україні, посилати дітей тільки до українських шкіл, говорити лише українською мовою не тільки вдома, але й в урядах, відмовлятися від служби в армії поза кордонами України. Це перший такий заклик за останнє півстоліття, підписаний видатними людьми, і я вірю, що він матиме історичний вплив на дальший розвиток подій в Україні. Одночасно Тихий і Романюк закликають триматися законів і постанов конституції, залишатися вірними демократичним принципам, тримати високо прапор особистої і національної чести і моралі, домагатися здійснення Загальної Декларації прав людини, схваленої Об'єднаними Націями.

Олекса Тихий, Микола Руденко, о. Василь Романюк, Левко Лук'яненко, Микола Матусевич, Мирослав Маринович, Петро Вінс, усі близькі приятелі і співробітники генерала Петра Григоренка, нині заарештовані, але боротьба через те не припинилася. Ось їх слова:

“Не треба боятися покарання і навіть смерти за неіснуючий злочин тому, що таке покарання возвеличує покараного й показує тисячам і мільйонам шлях куди іти...”

Такі слова з-поза тюремних гротів і тaborovих дротів наповнюють наші серця почуттям гордості за наш народ і за його характер. Ворогові не вдалося затрутіти українську душу, не вдалося зігнути його

спину, не вдалося похилити буйні козацькі голови!

Не зважаючи на те, що Україна за останні 60 років втратила майже 15 мільйонів людей у висліді сталінського терору і Другої світової війни, наш народ знайшов у собі ще стільки сил, щоб відправити на фронт дисидентської боротьби незрівняно більшу кількість борців, ніж усі інші народи Радянського Союзу разом узяті.

А між борцями дуже особливе місце займає Петро Григоренко. Вже самий той факт, що він є єдиним генералом Червоної армії, який перейшов у табір дисидентського руху, — робить його винятковою постіттю. Відзначений багатьома медалями за хоробрість і заслуги у боях Другої світової війни, включно з орденом Леніна, він не завагався зірвати із своїх грудей усі відзнаки і кинути їх на вагу, на якій важиться доля українського народу, інших народів Союзу і свободи та гідність 250 мільйонів людей, поневолених партійною бюрократією.

Не багато є народів, які мають таких генералів, а в Радянському Союзі має його тільки єдиний український народ!

Особливе місце в наших серцях займає Григоренко також тому, що хоч його доля склалася так, що більшість свого життя він провів у Росії, — то України він не забув, її мови не втратив і своєї повинності супроти рідної країни не відщурався і не заіедбав. Всюди там, де треба було сказати, він сказав, що Україна це окрема, велика нація, що її право на державну самостійність свіже, живе і не передавнє та що найближчою політичною метою нашої нації є вйти з Радянського Союзу і влаштувати собі життя за свою власною волею і за власним смаком.

Як відомо, кільканадцять днів тому, Президія Верховної Ради СРСР позбавила Генерала громадянства і заборонила йому повернутися на батьківщину, де він бажав продовжувати боротьбу.

Таким чином, перед П. Григоренком (і його родиною) відкривається новий розділ у його багатогранному житті. Він залишається напостійно серед

нас, входить у нашу понад двомільйонову закордонну громаду; підійде ближче до наших проблем; познайомиться з нашими успіхами й нашими провалами.

Ми вітаємо його серед нас і бажаємо йому та його родині здоров'я, енергії і плодотворної праці на многі і многі літа!

Звичайно, Генерал вибере свій шлях, яким він ітиме до своєї мети так, як вибирав його кожний із нас. Ale незалежно від того, який той вибір буде, усі ми, ціла українська громада, є морально зобов'язані обдаровувати його пошаною і вдячністю; допомагати йому в його відповідальній праці і відноситися до нього так, як це належить про-відному членові українського народу.

Ми всі, що вийшли з України кілька десят років тому, а через те її відірвалися від її дійсності — дивимося на особу Генерала, як на представника дуже важливої і впливової частини українського суспільства. Тієї частини, яка входить у склад сучасної радянської еліти, тієї, що працює в державному, партійному і військовому апаратах на високих і найвищих постах і, нарешті, тієї, яка не з власної волі перебуває на посадах поза кордонами України, найчастіше в Росії. Нема де правди діти, за цю частину українського народу ми най-більше тривожилися.

На щастя, те, що ми вже тепер знаємо про Генерала, сповняє нас радістю і викликає довір'я до української підрядянської інтелігенції. Він — подібно як і другий видатний діяч сучасної України — Леонід Плющ, українські державники. I один і другий — за вихід України з Радянського Союзу.

I один і другий — за республіку і демократію. Обидва вони — проти тоталітаризму з ліва і з права.

Якщо ці погляди є типічними для більшої частини української еліти в Радянському Союзі, то це означало б, що український народ готовий до того, щоб перебрати владу в Україні у свої руки; що питання нашої державності це тільки проблема часу і відповідної нагоди. Це означало б, що на випадок історичних подій, буде кому повести рух за визволення України і буде кому очолити її уряд та завести лад і порядок в нашій батьківщині.

Григоренко і Плющ — це люди-символи. Обидва вони були членами партії (чи комсомолу), на обидвох діяли русифікаційні впливи. Ale і один і другий визволилися з них. Українська стихія показалася сильнішою, ніж ворожий наступ. Вона перемогла! Це знак, що український дух живе, хоч і прикритий рядом офіційної русифікації. Русифікація, незаперечно, грізна, але, як виявляється на прикладах, вона в багатьох випадках тільки зовнішня політика, тоді як українська стихія, як була, так залишилася субстанцією! I хоч її виганяють із школ, державних і громадянських урядів, з преси, з театрів і навіть з приватних домів, то вона живе! Вона тільки тут і там причаїлася, заховалася, щоб перечекати лихоліття!

Українська Громада! Вістка, яку приніс нам із собою генерал Григоренко, добра і радісна. Український народ незнищимий, а доказом того є наш сьогоднішній доповідач, новий член української закордонної спільноти, Петро Григоренко.

Людмила ВОЛЯНСЬКА

МАЄМО ГЕНЕРАЛА — ЧЛЕНА РУХУ ОПОРУ В СРСР

Ще в році 1973-му, коли в "Бібліотеці самвидаву" з'явилася книжка з інтригуючим заголовком "Мисли сумасшедшого", яку написав генерал Петро Григоренко, хотілося побачити того відважного автора і розпитати його про багато справ, які нас дімають до живого, які нас хвилюють і женуть сон з очей, і на які можуть дати найкращі відповіді тільки очевидці цих подій.

Маємо на увазі ту Голгофу, яку переходить наш народ на рідних землях, ту страшну "м'ясо-рубку", в яку більшовицька Москва втискає тепер вже не саму Наддніпрянську, а всю соборну Україну...

Очевидців цих подій не рясно на еміграції: Москва пильнує, щоб українців між ними було якнайменше. Це лише росіяни настільки упривілейовані, що їх "карають" виселенням з "родини", та ще й з усім "наложним багажем"... Ale ось — надіво — дочекалися ми нагоди запитати генерала про все. Його несподівано випустили з радянської "камери тортуру" чи тюрми народів, як третього нашого "дисидентів". Першим був, — завдяки старанням Папи Івана 23-го і президент-

та Кеннеді, — Блаженніший Йосиф Сліпий; другим був Леонід Плющ, завдяки старанню французької комуністичної партії і, приватно, єврейських адвокатів, які це зробили для дружини Л. Плюща, Тетяни.

Як же сталося, що випустили Петра Григоренка? З цілої справи видно, що його трактовано, як російського, а не українського "дисidentа", бо для українських є тільки тюрми, заслання, психушки і знущання — знущання за їхню любов до України, що на російсько-більшовицькій говірці називається "український буржуазний націоналізм"...

Із розмов з генералом, із запитань і його відповідей, виходить ясно, що він врятований від загибелі в Радянському Союзі, бо він був відомий там, більш як оборонець татар, а не оборонець найзненавидженіших окупантів, — українців. Людині однієї національності можна деколи захищати в СРСР людей іншої національності, без страху втратити життя при тому. Певна річ, що і таку людину переслідувати, але лагідніше! (Наприклад, пекельні тaborи на півночі Росії запов-

нені переважно "западними українцями", членами ОУН і УПА. Росіян туди не посилають. Нема в тих таборах смерти і людей єврейської національності, бо за них здіймає крик у весь т.зв. "вільний світ"!).

Тут пригадується мені досвід нашої власної родини: моого батька розстріляно в 1930 році, бо був у війську Петлюри, а мій дядько (хоч і українець, і учень Грушевського), сидів лише кілька місяців в арешті, бо був у війську... Денікіна. Українцеві вільно було боронити білу монархію російську, а боронити рідну Україну — це вже "злочин", це вже "нельзя"!..

Генерал Григоренко щиро й шляхетно виступив на захист татарського населення, дуже переслідуваного в СРСР. До цього народу, як і до народу українського, застосовано було тотальній геноцид. Генералові, проте, здавалося тоді, що татарам діється гірше пекло, як його власному народові. Звучить парадоксально? Не зовсім: самому генералові не було зле в деякий час під советами; а це таке людське, що ми судимо все всіх по собі. Ці "рожеві окуляри", які мав генерал, якщо мова про порівняння геноциду українського і татарського, — врятував нам *нашого* українця генерала. Бо тільки тому він є тут з нами. Бо тільки тому його не замучили в застінках КГБ, так як домучують і домордовують кожного українця — українського патріота й оборонця *в першу чергу власного народу!*

А тепер від самого генерала Петра Григоренка залежить, щоб все стало на свої місця: чужі народи можна подивляти, шанувати й брати з них приклад до наслідування, але любов аж до жертви *власного життя* таки повинна належати рідному народові...

З виступів генерала можна вже зробити висновок, що він знайшов своє місце по цей бік залізної заслони, і що це його місце є з нами, з українцями в першу чергу. Тому не докір, а швидше подив мусимо висловити для Петра Григоренка, що він вибрав так, як вибрав, і тому врятований тепер для нас і з нами! А що в нього завжди Україна була на першому місці, свідчать його вдатні слова на недавньому вічу в Нью-Йорку: "Перша моя любов — моєму народові, і з ним я і піду, але не відмовляючись від інших народів!" І добре, що про це всі брежневи й андропови не знали, бо не було б його тут...

Віче, на якому український Нью-Йорк познайомився з безстрашним генералом, відбулося 9-го квітня 1978 року, в середній школі Стайвезант. Влаштували це віче Український Демократичний Рух, який у США очолює мігр. Роман Ільницький, і Комітет оборони радянських політичних в'язнів, що його на вічу репрезентували Олег Колодій і Марта Загайкевич. Ці троє громадських діячів промовляли теж до зібраних кількасот осіб, розповідаючи про генерала і його боротьбу в лавах правозахисного руху в Україні і в цілому СРСР та аналізуячи дисидентський рух в російській комуністичній імперії: його мету, виникнення, сучасний стан боротьби і те, чого від нього можна очікувати в ближчому майбутньому.

На залі можна було набути багату літературу

про рух спротиву в Україні і різні летючки на ці ж теми.

Після коротких вступних промов господарів віча, виступив довгожданий Гість і відразу полонив серця слухачів-глядачів. Його безпосередність, глибоке знання справи, роззброююча щирість і відвертість у подачі всіх подій, а пізніше — у відповідях на *всі* питання, з яких деякі були досить "слизькі", і його сама поява: висока коzaцька постать (він із Запоріжжя!), відверте обличчя, вдумливий погляд і спокійна мова, — все це настроювало присутніх дуже позитивно до Григоренка.

Він розповів нам, — цей єдиний генерал червоної армії, який перейшов у табір дисидентського руху (тільки український народ має такого генерала, як сказав про нього мігр. Ільницький) — про тих, хто організував Рух опору. Він сам не був його основником, — тут він спростовує уваги інших про себе, — бо рух почався без нього. Він має застереження також до тих, хто уважає його тільки українським дисидентом. Насправді він був з усіма народами СРСР. Але його ім'я стало голосним і до нього приїхали представники українського руху. Віра Строката і Вячеслав Чорновіл, довідатися, хто і що вони є, ці дисиденти з Москви, і як ставляться вони до національного питання. Він відповів цим двом героям-українцям, що московські дисиденти — за свободу для всіх народів, включно з російським, який — на думку генерала — "теж поневолений", хоч і не так жорстоко, як інші.

Генерал захопився боротьбою татар, бо в них "є чому повчитися". Серед татар не розkvітло отруйним цвітом донощицтво, там всі за одного і один за всіх. Вони виступають спільно. В мечеті мулла проголошує прокляття тим, хто відходить від свого народу. Татари неподатливі на провокацію влади: вони вірять, що дисиденти інших народів — це "агенти", наклепи влади не прийнялися серед татар. А ось серед його рідних українців такі речі приймаються, пускають копіння, і це діється навіть на волі.

Він наводить приклад, що тут в одній газеті написали, що він комуніст, — а це він заперечує (бо ще не бачив "комунізму" ніде), знов інша публікація написала, що він керував військами, які воювали з УПА. *I цю неправду спростував Григоренко в листі до редакції тієї газети, але його заперечення не було надруковане в тій газеті...* "Це брехня, до якої я привик в радянській пресі", — каже він.

Така "вільна преса" йому не імпонує, але щиро додає, що, правдоподібно, в той час, коли відбувалися військові дії проти партизан УПА, він воював би з ними, якщо б був йому такий наказ: у сорокові й ранні п'ятдесяті роки він ще про ці справи думав інакше.

Пояснюючи правозахисний рух в СРСР, генерал каже, що члени його борються за дотримування владою *власного закону*. "Ми захищаємо радянський закон. Якщо закони недобрі, їх треба змінити, і ми хотіли б їх змінити, але поки ті закони є, то треба їх виконувати. Конституція записала ці закони — треба їх дотримуватися. Закон не діє і це погано. В законі ж є і про

рівність і про самостійність. Є в ньому і про свободу релігії, а що сталося отцеві Романюкові? Олексу Тихого теж судили, як "самостійника", а закон же дозволяє її — самостійність".

Забріханість влади потворна: церкви позамикані, а вірніше всі зруйновані. В Києві є дві-три церкви "на показ". У його рідному районі, в селі, в області Запорізькій — ані однієї церкви. В Західній Україні ще не всі церкви встигли більшовики повалити, тому там більше церков і більше віруючих... Всюди на провінції ніде нема нічого. Загальне пригноблююче спустошення.

Щодалі дисидентам приходиться тяжче, — провадить свій виклад генерал. — Београдська Конференція була величним ударом по правозахисному рухові в СРСР. Це повна капітуляція Заходу перед Москвою. Можна лише дивуватися політичному нерозумові західних держав; адже, — каже генерал, — всі поступки Москви в Гельсінках, де усталено кордони земель, які загарбали на постійно, були зроблені з тим, щоб Москва погодилася на ухвалу про людські права. Тепер же в Београді Захід віддав Москві назад те, чого він добився від неї в Гельсінках і що, власне, і було метою Гельсінських нарад, якщо мова про "користі" з тієї конференції для Заходу. Кажуть, що СРСР шантажував представників Заходу на конференції в Београді примарою "вето". То що? Нехай би підписали, не боялися, принаймні 29 країн, як це було в Гонолюлю. Сказали генералові в Державному департаменті США, що "треба було зберегти детант". Навіщо він здався, коли одна сторона його злісно не дотримує?

Далі генерал говорив про те, що конкретно повинні робити українці, щоб допомогти своєму народові. Найголовніше завдання українців в розсіянні сущих, виступати проти більшовицьких знищень скрізь і всюди. Але виступати не тільки самим, а з тими народами, серед яких ми — українці, — живемо. Треба брати американців за груди, навіщо вони дарують все Москві? Треба допомагати політ'язням. Навіть писати листи. Щоправда, листи в тюрми не доходять, але вони своє роблять. Родини засуджених дістають здебільшого листи з-за кордону. Дістають і матеріяльну допомогу, якщо таку вислати.

Тут ген. Григоренко ставить нам у приклад "Фонд Солженицина", з якого начебто користують всі в'язні, незалежно від національності. На жаль, цього твердження не може кожний з нас прийняти, знаючи росіян та їх іншонаціональних прислужників і їх відношення до ідеї самостійності. Щоправда, листи в тюрми не доходять, але щоб і "буржуазні націоналісти", "мазепинці" і "петлюровці" чи інші "бандерівці" користали з... Фонду великого російського централізатора... Тут на місці згадати раніший Голосок України: драконську колективізацію й сталінсько-кагановічський голод на Україні сорок років тому. Тоді теж у США "збирали доляри" на голодуючих. І їх діставали по "Торгсінах" не голодуючі і не українські... "козаки".

Якщо б могти вірити в людяність КГБ, то тоді порада ген. Григоренка, щоб кожна церковна громада тут узяла собі патронаж над одним в'яз-

нем в "Сибірі неісходимій" і йому допомагала морально й матеріально, — могла б здаватися можливою. Але КГБ відоме нам аж надто добре, щоб ми могли вірити, що воно рахуватиметься з бажанням і конкретними заходами будь-якої нашої парафії, що "втрутатиметься" до іхньої тюремної системи, помагаючи українським в'язням перетривати те лихоліття... Вони, політ'язні, мають саме не перетривати..., бо кагебівські бажання і заходи спрямовані на те, щоб угробити якнайбільшу кількість "ворохобних" українців. Також усі заходи московської влади спрямовані на винищенння українців і на інтенсивне "виміщування населення". Пригадується Шевченкове з "Суботова": "Що все то те. Таки й було наше, що вони тільки наймали Татарам на пашу Та полякам..." — сама думка про такий захід, як це практикувала Інтернаціональна Амнестія: один відділ Амнестії — один в'язень у якісь одній країні, — дуже добра, але практичне її здійснення ніяке: хіба ж можна в той спосіб примусити криваве КГБ респектувати його жертві?!" "Свежо предание, но верится с трудом!" — каже московський письменник.

Радить у загальному генерал кожну акцію тут робити голоснішою і глибшою, "щоб і в СРСР її почули", — це слушно й не викликає ні в кого заперечень. Із зворушенням, а навіть переборюючи спазм від сліз, говорить генерал про те, що він знає, що в'язнів Мирослава Мариновича й Миколу Матусевича тортурують. Їх судили на цілком закритому процесі, як за Сталіна. То, було, хоч найближчу рідну пускали, цей же раз дружина Мариновича, Люба, просиділа під дверима. З одчаєм і в безнадії. (Скільки їх: скорбних матерів і жінок українських навіть не знають, де шукати живих чи мертвих їх найдорожчих??)

Ці два молоді українські юнаки витерпіли все їй не заломилися, — каже генерал. Він висновує це на підставі суворости вироку: так дають тим, що не қаються і не відрікаються своїх святих ідеалів. Тим іншим дають один рік... Але й це не завжди так: КГБ дає один рік, про це пишуть, а насправді той "один рік" продовжується на... десять років, як у випадку Анатолія Марченка. Йому дали рік, а в таборі завжди можна найти підлу "душочку", підлого людця, який фальшиво посвідчить про будь-які потрібні для тюремної адміністрації "переступи" підсудного, і строк продовжується автоматично. Відкліків практично нема. "Це вам не Америка!", — ці слова чують в'язні від своїх тюремщиків-мучителів.

Такою була промова генерала Григоренка, часто переривана оплесками.

Тепер віче мало запитувати Достойного Доповідача. Щоб уникнути довгих запитів, що часто-густо більше скидаються на короткі промови, як на питання, вирішено дагати генералові написані питання.

Був запит про співпрацю росіян і українців у русі опору. Відповідь була, що співпраця йде гармонійно. Що слід також пояснювати, з дружніх позицій, мету нашої боротьби і тим росіянам, які ще несвідомі в українському питанні. І він вірить, що з багатьма буде чесна співпраця.

Соціалізм? Комунізм? Марксизм? Християнство? Що генерал думає про них? — Жартома відповів, що про кожне з цих питань можна писати книжку. Але він сам — православний християнин. Коли ж ідеться про "комуністичну тезу, напр., затирання різниці поміж містом і селом, то комунізм є в... Америці, бо тут та різниця вже майже затерлась. (На залі загальний сміх). Натомість в СРСР село — є село, і в жодному випадку, воно — не місто! Друга засада комунізму: "від кожного по спроможності, кожному по потребі", теж здійснена... в США: тут даром годують і тих, хто нічого не робить. А спробуй не працювати в СРСР?! Там усіх силоміць заставляють працювати, а годувати не поспішають!

Григоренко дуже розумний і має почуття гумору, його в "сліпу вуличку" не заженеш. (Хоч дехто старався). Часточка "анти" для нього без значення, він теж проти означень "ліві", "праві", "середні"... Однакових людей нема у світі. І в поглядах є різниці. Сам він "сів на шість з половиною років" за таку "часточку".

Ленінізм? — Це щось, що давно вмерло. Спершу він сів до тюрми за ленінізм, тепер він знає, що це вчення мертвє. Рух опору в Україні — марксистський. Так є і в Дзюби в його книжці. Мабуть, так виховані там люди.

Леонід Плющ? — Це чесна, шляхетна, розвинена людина, великий генерала друг і герой спротиву. Міг би бути його сином. Плющ — людина великої мужності й витривалості. Генерал подивляє його, що витримав таке пекло в психушці. Сам Григоренко теж був зазнав "психіатричного лікування", але дуже коротше, порівнюючи з Плющем, який просидів поміж 26-ма божевільними весь час ув'язнення. Плющ "не винув". Щоб "одужати", треба було покаятися, відмовитися від своїх переконань. І тоді б випустили!

Генерал Григоренко також докоряв українській громаді за бойкот Плюща і за запобігання перед д-ром Штерном. На думку Григоренка, д-р Штерн не мав ніякого відношення до руху опору, хіба тільки те, що українці допомогли д-ру Штерну вирватися з в'язниці.

Як думає про Петра Шелеста? — Шелест був проти русифікації України, це дуже вимовна річ! Це говорить само за себе!

Чому протестуючи проти несправедливості до татар і чехів, не виступає проти виселювання українців і Польщі на "Землі одзискане"? Відповідає: в Польщі, виглядає, не було аж так погано, як в СРСР, бо він знов багато українців, які позводили, що вони поляки, аби вирватися лиши з СРСР до Польщі, тож як можна було говорити про "протест" проти переселення?

Що думала армія (червона) про УПА? — Уважали так, як каже урядова преса, що це був бандитизм, німецькі прислужники, які не встигли вчасно втекти. Тепер, з перспективи часу, він знає, як і за що велася боротьба, тоді не знав: "У нас уміють ховати правду", — каже, — і як ілюстрацію до своїх слів наводить факт розстрілу двох сот робітників на одній залізничній станції (Новочеркаськ). Аж два роки проминуло, поки люди довідалися про масакру. Совети вміють

ховати кінці в воду. Боротьба з УПА — це було винищування всього населення Західної України, це був геноцид.

Плебісцит? — Не треба його. Україна вже багато разів висловлювалася за самостійність. Цю справу народ уже вирішив. Особливо тепер, коли найменший народ у Африці, народ без ніякої культури, і теж має право на самостійне державне існування. Що ж тоді говорити про великий народ — українців! Це глум над людьми! Але привезти "уряд" в Україну звідси — не вдасться. Це абсурд.

Що думає Україна про еміграцію? — Опінія не дуже прихильна. Знають там, що тут готуються повернутися в Україну "на чужих багнетах". Ставлення до еміграції там начебто вороже, а принаймні — малоприхильне.

Чи туризм позитивне явище з точки зору підсаветського жителя? — Генерал уважає, що треба іхати. І треба вміти бачити і зрозуміти почутче. Часто-густо на початку візиту з рідними, вони, боячись переслідувань влади, не кажуть всього, прикрашують дійсність... Тому влада дає туристам лише кілька годин на побачення з родиною в Україні, а на довше перебування, звичайно, не дають дозволу, щоб не розв'язалися язики. Щоб туристи не довідалися правди. Слід відвідувати і дисидентів, бо їм вже пошкодити не можна. Вони і так будуть арештовані, а розголос за кордоном їхніх імен, може бути для них хоч якимсь заборолом проти явного насильства КГБ.

Чи є ще такі генерали, як він, Григоренко, дисидент? — Були такі, що вірили Григоренкові й співчували йому. Сподівалися, що "справа виясниться"; що його реабілітують... Вони не були сліпі і не вірили "сліпо" закидам влади...

Чи перекладатиме книжку "Мисли сумасшедшого"? — Ні. Нехай це зробить, хто хоче, а зін писатиме спогади за сімдесятіріччя, що йому якраз словилося.

Генерал далі мав нагоду сказати кілька прихильних слів про Юрка Шухевича, сина ген. Тараса Чупринки.

Він також заперечував існування СВУ в час суду над ним. На його думку, — це була провокація органів внутрішньої безпеки, щоб знищити національну еліту народу. Подібні процеси відбулися тоді і в сусідніх республіках. Що СВУ не була політичною організацією, підтверджує, на його думку, факт, що там були членами самі учени, а учени — академіки — це не матеріял на підпільну організацію, на якусь протидержавну підривну діяльність...

Єфремов, Дурдуківський — це були справжні вчені, академіки, а не політики й не революціонери...

Вплив Галичини на Східну Україну? — Дуже великий. Але вплив обобічний. При перемішуванні населення одні впливають на інших. Якщо б було перемішування в кордонах самої України, то це була б напевно позитивна річ, але "перемішування" йде і на... Сибір. І тут вже гірша справа.

Чи дисиденти — це лише ті десятки чи й сотні людей, про яких раз-у-раз чуємо? — Ні. Їх є

Президія пресконференції ген. Петра Григоренка в четвер, 18 травня 1978 р., в готелі Шератон Сентр у Торонто, з численними представниками англомовної і франкомовної преси, радіо і телебачення, як також української і етнічної преси і радіопередач. Пресконференція, що відбулася заходом Відділу КУК у Торонто, була дуже успішна. Було понад 60 учасників, що виявили велике зацікавлення виступом ген. П. Григоренка, про що появився потім у пресі, радіо і телебаченні обширні і прихильні звітування. — На знімку зліва до права: Марко Царинник — англомовний перекладач, ген. Петро Григоренко, проф. Орест Рудзік — предсідник пресконференції, Марта Царинник — франкомовний перекладач, д-р Остап Сокольський — голова Відділу КУК в Торонто.

значно більше. Це і ширший і глибший рух. Тому влада так хвилюється. Правозахисний рух проник у гущу народу, в усі прошарки населення, і він не зникне від того, що "видворять" Григоренка, що зашлють і, може, знищать Матусевича й Мариновича (тут знову голос генерала залишився: шкода йому тих молодих ідеалістів)... Рух не зникне. Влада старається замовчувати цей рух, бо розголос їй невигідний. Але послухайте Брежнєва й Андропова. Андропов половиною своєї недавньої доповіді присвятив... дисидентам.

Професійні спілки? — Іх в СРСР нема. Там т. зв. професійні спілки лише допомагають владі переслідувати своїх членів. За наукові праці люди дістають сім років, як Глузман, лікар, єврей з України. Йому тяжко доводиться платити за наукову свою працю... А Лікарське товариство?! В Советах?! Мовчить.

Запитань до генерала Григоренка була ціла злива. Він хотів усім відповісти, але на це не дозволив час. На закінчення генерал прочитав потрясаючий своєю силою любові до України й повний невимовного горя лист Олекси Тихого, що нагадує своїм трагізмом молитву Благочинного з Шевченкових "Гайдамаків"...

Заля, всі сімсот людей, встали спонтанно із співом національного слов'ян: "Ще не вмерла Україна...". На очах багатьох блищав вогонь зворушення й глибокого смутку. Як допомогти їм, МУЧЕНИКАМ, великим українським патріотам-ідеалістам? Тисячам тих, що засуджені? Що приречені на знищення в радянських катівнях? У нас так мало сил і вони розпорошені, а світ, так званий "вільний світ", навколо нас глухий і сліпий на їхні, повні розpacу заклики "SOS"...

Хотілось би вірити, що поява тут одного з найвизначніших дисидентів СРСР, генерала Петра Григоренка, українського патріота, зворушить затвердле сумління тих, які вміють допомагати радянським дисидентам єврейської і навіть російської національності, але вперто не досягають наїчисленнішої дисидентської групи, а саме — української.

А може не треоа розpacати? "Україна... наш народ, знайшов у собі ще стільки сили, щоб відправити на фронт дисидентської боротьбои незрівняно більшу кількість борців, ніж усі інші народи Радянського Союзу разом узяті", — сказав у своєму слові мігр. Роман Ільницький, господар віча, дякуючи генералові. Тому, так чи так, а боротьба за свободу триватиме далі.

ЛЕОНІД ПЛЮЩ В АВСТРАЛІЇ

Заходами Комітету оборони прав людини при Союзі Українських Організацій Австралії та Міжнародної Амнестії, федерація Парляментарна Комісія по дослідженню людських прав у Радянському Союзі викликала Л. Плюща на переслухання. 11-го квітня він приземлився на аеродромі Таламаріне біля Мельбурну. Представники різних організацій і церков зустріли його з квітами. Там же він мав інтерв'ю з кореспондентами газет "Австраліян" і "Адже".

11-13-го квітня Л. Плющ зустрічався з представниками Міжнародної Амнестії, виступав на вічі поневолених націй та на зборах організованих профспілками, де було 500 осіб і де він залишив присутніх оборонити започатковані в Радянському Союзі вільні профспілки.

13-го квітня він відлетів до Канберри, де 14-го квітня від 10-ої години ранку до 5-ої години вечора свідчив перед згаданою Комісією. В той же вечір він виступав у переповненій залі Квінбіену, а на другий день в столиці штату Квінсленд-Брізбену. Для зустрічі з громадянством в Сіднеї управа Громади пробувала замовити велику залю в Домі молоді, але керівництво Українського дому залю для зустрічі відмовило, заявивши, що Л. Плющ — комуніст. Зустріч Л. Плюща з громадянством Сіднею відбулася в прицерковній залі УКЦеркви, яка вміщує 600 осіб і була заповнена по береги. Крім згаданої зустрічі, Плющ в Сіднеї зустрічався з градуантами, членами НТШ і студіюючою молоддю та виступав в Університеті Макворі. 23-го квітня Л. Плющ повернувся до Мельбурну, де в залі Українського Народного Дому його привітало 850 осіб української громади Вікторії. То була справжня триумфальна зустріч.

З 24-го по 28-го квітня Л. Плющ виступав на вічі, організованому Міжнародною Амнестією, де було 600 осіб австралійської публіки, виступав у Монаш університеті, зустрічався з математиками, з працівниками в галузі психіатрії, з Європською громадою, та представниками різних профспілок. 29-го Л. Плющ відлетів до Аделі-

лайди, де його в Народному домі зустріло і привітало 700 осіб українців Південної Австралії. В Аделаїді він двічі виступав у телевізії і також зустрічався з різними професійними організаціями та представниками інтелектуальної частини населення Південної Австралії. З Аделаїди він знову повернувся до Мельбурну, де перед своїм від'їздом до Парижу зустрічався з президентом профспілок Австралії та іншими австралійськими чинниками. Англомовна преса широко коментувала приїзд та виступи Л. Плюща. Тяжко знайти пресовий орган, який би промовчав про його перебування в Австралії. Газета "Сан" ще 8-го квітня вмістила сторінкову статтю про передбачений його приїзд та про його боротьбу за людські права. Більшість щоденників і тижневиків вмістили також фотографії.

Українська преса в Австралії теж широко і прихильно коментувала перебування "незнаного борця за людські права і звільнення України" Л. Плюща. Думки Л. Плюща можна звести до наступного узагальнення:

Ми маємо нашу боротьбу спрямовувати на розкриття російсько-комуністичного імперіалізму. Ідеологічна боротьба не є першорядною справою. В Україні, за її визволення, боряться люди різних ідеологічних переконань, не поборюючи один одного. Боротися лише проти марксизму-комунізму, значить марнувати свою боротьбу, бо там, у Радянському Союзі, ідей марксизму - комунізму не застосовують ані теоретично, ані практично.

В моєму житті на першому місці, — каже він, — "свобода людині, свобода нації". Не ідеологія, а система урядуючої диктатури є поневолювачем нації. Українська велика еміграція має можливість і обов'язок, бути допоміжним чинником у згаданій боротьбі: рішати про політично-економічний устрій України буде український народ, а не еміграція. Нам треба перше вибороти волю Україні, але щоб мати успіх, нам потрібна всенародня єдність. Відповідаючи на закиди в атеїзм, Л. Плющ сказав: "я не знаю, чому мені Бог не дав того дару, щоб я вірив у Христа, а чи може будь-який віруючий мене судити за мої гуманітарні вчинки"?

Л. Плющ, своїми численними виступами в Австралії, як ніхто досі, розкрив серед австралійського загалу імперіалістичну суть московського режиму і широко спопуляризував українську справу. Вдячні українці не тільки склали щедрі датки на оплату приїзду і побуту Леоніда Плюща, а й зібрали якусь суму на утримання його родини.

Я. ГВОЗДЕЦЬКИЙ

ДРУГИЙ СЕМІНАР УДР

Проф. Олег Федишин разом з д-ром Олегом Волянським і д-ром Романом Борковським організують Другий семінар УДР, присвячений соціальним проблемам України. У трьох доповідях мають бути розглянуті питання соціального становища робітників, селян і інтелігенції. Семінар запланований на осінь ц.р. в Нью-Йорку.

Леся БОГУСЛАВЕЦЬ

ПАТРІОТ

(З нагоди приїзду Л. Плюща до Австралії)

Сталася історична подія. Леонід Плющ прилетів до Мельбурну. Комусь, може, й байдуже: прилетів, то й одлетить. А мені з цієї нагоди велика турбота. Цілу ніч перед цим не спала і заважди думала: їхати мені на аеродром його зустрічати чи ні. Та й взагалі, як нам з ним бути? Одні за Леоніда Плюща, інші проти. Аж голова обертом від того іде, не знаєш, на яку статі. Чи, гадаю, буду патріотом, як піду зустрічати Леоніда Плюща, а чи навпаки, краще сидіти дома і "моя хата скраю, я нічого не знаю". Але тут прийшла сусідка і розв'язала мою дилему.

— Нема чого довго мізкувати, поїхали, — каже вона.

— Тобі, — відповідаю, — легко говорити, а мені треба за свою патріотичну репутацію подумати. Бо ж гляну з одного боку на Плюща: самі мінуси. Кажуть — не християнин, і патріотизм у нього інший як у нас. А знову гляну з другого боку: ану ж комусь проясниться й оголося Плюща стовідсотковим патріотом і християнином. Що ж тоді? Так що не доступи біда і переступи біда.

Знала я перед ким звірятися! Напала сусідка на мене:

— А хто ж по-твоєму християнин? — питає вона мене. — Думаєш, як до церкви підеш і всі ікони перецілусеш, вже ти й християнка. А він же за інших своїм життям ризикував, хіба це не християнство? Багато твоїх християн це зроблять?

— Твоя філософія, — відповідаю сусідці, — тут не на місці. Ми на кожній "академії" своє життя за народ віддаємо, а ти в дрібниці заходиш. Та й патріотизм Плюща відмінний від нашого емігрантського. Ми тридцять п'ять років свій патріотизм бережемо; він у нас, можна сказати, музейним зробився, а в нього — живий. Аж страшно.

Але сусідка вмовила мене таки — поїхали. А на летовищі вже людей з п'ятдесяти зібралось. Де-хто навіть із квітами. Нарешті літак прилетів. Виходить Леонід Плющ. Середнього росту, худий, втомлений. На одну ногу припадає. Це в нього наслідки туберкульози кістки, на яку він ще юнаком чотири роки прохворів. А сусідка моя зразу розсипалася. Стоїть і слізи втирає.

Вітаємося з Плющем. Патріотичні промови виголошуємо. Хто з захопленням, хто по звичці. Скільки йому, гадаю, прийшлося їх вислухати по всіх континентах.

На другий день була зустріч Леоніда Плюща із етнічними групами в литовській домівці.

— Пішли, каже чоловік, подивимось, як там Плюща розпинати будуть.

— Ну то, — кажу, — візьмемо пару гвіздачків, може й собі забити прийдеться.

Зібралися там люди. І почалося...! Деякі християни, якби могли, в ложці води його утопили б. А він — нічого, відповідає спокійно.

Ні, не завидую я Плющеві. Дуже тяжко всім догодити. Чужим не догодить: забагато про своїх говорить. Своїм не догодить: замало про своїх говорить. От і вгадай! А головне — він нікому і не намагається догодити. Все говорить, що думає і вірить у те, що говорить. Ніяк не політик. І чого він себе марксистом називає, то й зовсім не розумію. Він же за права людини, за толерантність, за те, щоб народ сам обирає владу у своїй державі. Ніяк це мені марксизмом не пахне. Та й взагалі не практичний. Для чого, я вас питую, така щирість? Ну брехнув би там і тут трохи, хай уже їм полегшає.

А сусідка перечить: в цьому, каже, його сила; якби він практичний був, то сидів би дома на печі та їв калачі.

Не згоджується я з нею. Чого, він і досі в жодну партію не вступив? Та нашим емігрантам, якби він той патріотизм в таку рамочку завів і на ший носив, щоб усі бачили, от би сподобалося. А в нього патріотизм широкий, ні в які рамки не вміщається.

Одне диво, чого з ним чужинці носяться: роблять інтерв'ю, слухають, що говорить, книжку його перевидали вже чотири рази. От через це я й турбується, як до Плюща ставиться, щоб не промахнутися. Ану ж історію колись писати будуть і згадають, як емігранти з ним повелися. Хочеться попасті до патріотів, до тих, що вірно оцінили ситуацію. Як же вгадати — патріот Плющ чи ні?

Сусідка дивується з моого вагання. Тож Леонід Плющ робить таке важливе діло, розказує світові нашу правду.

— Простота, простота... Хто ж, — кажу, — за діло оцінює? Та тепер треба стояти на залі, битись у груди і кричати щосили: Я патріот! Тоді всі повірять, згодяться і скажуть: Оце патріот!

Не спиться мені вночі. І гадаю, як там Леонід Плющ, може також не спить. А коли так, то чому? Що йому не дає спати? Спогади про пси-хушки, чи думки про зустрічі з нами, політичними емігрантами??

ЗУСТРІЧ З РОСІЙСЬКИМИ ДИСИДЕНТАМИ

12 березня ц.р. в Українському Інституті Америки в Нью-Йорку відбулася оригінальна імпреза, організована Комітетом ОРПВ і УДР: зустріч і дискусія з російськими дисидентами, а також з американським адвокатом, оборонцем О. Сергієнка Б. Голлом. Зустріч відкрив представник УДР проф. Олег Федишин. Найцікавішою була розповідь Голла про його поїздку до Києва і його пригоди з місцевою поліцією. Свого клієнта він не бачив і нічого не довідався. Враження: суцільна беззаконність.

Проф. В. Турчин говорив про значення дисидентського руху і про вплив акції за кордоном на його оборону. Закордонні виступи не тільки не шкодять арештованим, але виразно йдуть ім на допомогу. Хто знаний у світі, тому легше там. Москва найбільше боїться руху опору в Україні і тому найжорстокіше його подавлює.

Після закінчення офіційної частини, розмови відбувалися біля буфету. До товариства долучився де-

шо спізнено Літвінов. Присутніх було 54 особи. Сиромний прибуток призначено на оборону політв'язнів. Вступ за добровільними датками приніс у середньому 10 дол. від особи.

ЦІНА ПЕРЕКЛАДУ

Славного вченого і перекладача 16-го сторіччя, Етієна Долея (Etienne Dolet), пришелепкувати неотеси спалили на кострищі за те, що він переклав Платона не дослівно, а за змістом. Долей згорів разом із своїми творами.

Але Долей залишив 5 пунктів перекладницького закону:

1. перекладач мусить досконало розуміти автора, якого перекладає (тобто відчути, що саме той автор сказав у своєму творі);
2. перекладач мусить досконало знати обидві мови — джерельну і сприймальну (тобто ту, з якої черпає, і ту, на яку перекладає);
3. перекладач має уникати дослівного тлумачення перекладу;
4. переклад має бути сучасний (тобто не мовою архаїчною, а розмовною);
5. переклад має зберегти зміст оригіналу.

Золоті думки! Тільки ж їх можуть сприймати теж і золоті люди, а не недовчені неотеси.

Зате в нас саме оцих перекладницьких неотес найбільше розплодилося. Візьмемо така (за Грінченком, радше, такий — Ред.) неотеса щось із англійського і ті слова живцем перевалює на українську мову, зовсім не звертаючи уваги, чи ті слова хоч відбивають дану думку. Бо ж багато є англійських слів, які в українській мові мають цілу низку понять — деколи навіть суперечних.

А коли така (такий) неотеса ще слабко знає українську мову, то з того "перекладу" людина не навчиться багато, а молоде покоління ще й покалічить те своє слабке знання української мови.

А що наші люди привчились "дивитись і мовчати та мовчки чухати чуби", то різні неотеси так усюди розмножились, що нічого друкованого не знайдеш, яке не мало б їхньої "печатки". Про різні комунікати наших "народніх установ" навіть і говорити зайво. Але погляньте на першу сторінку... (із милосердя до редактора й до тих, що його призначили — не подаємо назви тижневика. Читачі й самі догадаються. — Ред.), яка там дивизна з англійських часописів! Навіть раз редактор переклав англійське "горсшое-тровінг" на "кідання копитами". Мали тоді сміху друкарі, аж донесли редакторові, і він таки переправив на підкову отого свого "копита". А раз містечко в Алберті, що зветься Two Hills, переклав на "Два Обцаси", хоч те містечко нічого спільногого не має з польськими "общасами", бо воно розташоване на нагорбах. А значить, повинно перекладатись "Два Пагорби", "Два Горби", "Два Пагорки". Приблизно 10 миль від нього є село, що зветься Hairu Hill. То які "общаси" з нього зробиш? А такі "шедеври" по всіх наших часописах.

І ми нарікаємо, що наша мова занепадає. Як будемо мовчати — зовсім заникне!

Свящ. Степан Сорока

ОНТАРІО ЗРЕФОРМУВАЛО СВОЇ ЗАКОНИ ЩОДО РОДИН

**Ми вважаємо, що ви і ваша родина повинні
знати про ці зміни**

Цілі нового закону — скріпити і заохочувати завдання родини, пристосовуючи перестарілі і несправедливі закони до модерного родинного життя. Між темами, які охоплені новим законом находяться:

- Матримоніяльне майно — співвласність родинного майна включно з родинним домом.
- Утримання — спільне зобов'язання дружини і мужа взаємно вдержувати себе і своїх дітей.
- Родинні контракти — що це є і як їх оформити?
- Знесення статусу незаконноародження, — рівні права всім дітям.
- Подружжя — вік зрілості і цивільні церемонії.
- Спадкоємці права — правила спадкових документів і права спадкоємців.

Ці нові закони значно міняють права і обов'язки кожної особи в Онтаріо.

Міністерство головного прокуратора приготувало легкозрозумілу брошуру, яка підsumовує новий закон. За вашим безкоштовним примірником зверніться до:

**Ministry of the
Attorney General
18 King Street East
Toronto, Ontario
M5C 1C5**

**R.Roy McMurtry,
Attorney General**
William Davis, Premier

Province of Ontario

РОЗМОВА З ЙОСИПОМ ГОШУЛЯКОМ

У суботу, 13 травня, в одногодинній телепрограмі СТБ-79 в Торонто, виступив артист-співак Йосип Гошуляк. З цієї нагоди панна Ірина Макарик (МС цієї програми) провела з артистом розмову, яку тут друкуємо.

Макарик: Пане Гошуляк, щиро вітаємо Вас на нашій програмі. Скажіть, будь ласка, що є передумовою успіху у вокально-музичній галузі взагалі?

Гошуляк: В основному на це складаються чотири важливі чинники. Перше — треба, щоб був голос і музичний талант. Друге — треба, щоб була постійна, незгасна любов до пісні й музики. Третє, щоб голос і талант росли і розвивалися, треба наполегливо і систематично працювати над собою. І вкінці, ще багато залежить від особистого щастя і обставин, серед яких співак живе і працює.

Макарик: Відомо, що Ви, наш артист з довголітнім досвідом, багато виступали по радіо, телебаченні, на своїх і чужих сценах, в опері й концертах. Розкажіть, які перспективи вияву професійних виконавців серед нашої громади.

Гошуляк: Це досить складне питання, бо воно затокує широку контролерську тему, на яку можна б говорити багато. Та я скажу коротко таке: можливості вияву для наших професійних мистців серед нашої громади мінімальні, а то й ніякі. А це тому, що немає належного зрозуміння і активної підтримки з боку наших провідних організацій, керівники яких чомусь не здібні зrozуміти значення співу й музики, як важливого, необхідного чинника в нашему житті. Подам тільки один показовий приклад, а можна б подати більше, з міста Торонто, в якому майже при всіх нагодах професійність замінюються аматорством або й примітивізмом. Бувають у Торонто й інші дивовижні, а то й нестерпні ситуації. Тут не тільки що не створюється умов і можливостей частіших виступів професійним мистцям, але й забороняється (!) їм самим це робити. Приклад? От, хоча б відома в нас справа щорічних шевченківських святкувань, яких (як не соромно) від довгих років наш Відділ КУК-у взагалі не влаштовував. Коли ж це стали робити самі мистці, то їм прямо сказали: не сміте!

Макарик: Справді? Чим пояснюється таке ставлення КУК-у? Може це якесь відокремлене непорозуміння?

Гошуляк: На жаль, КУК тут не один. Такому мачушиному ставленню до своїх професійних мистців часто допомагає йому ще й деяка наша преса. Ось приклад власного досвіду із торонтською "Нашою метою", яка, від деякого часу, із зміною її адміністрації, зійшла, делікатно кажучи, на хто зна що. Три роки тому з'явилася моя нова платівка, і я передав газеті рецензійний примірник, прохаючи крім згадки помістити ще фото і платні оголошення. Довго довелося чекати, поки нарешті поміщено (погребано) одне тільки оголошення (при тому без фото, недбало

Маestro Йосип Гошуляк

й з помилками), десь там на останній сторінці, дослівно поміж оголошеннями похоронних заведень. Зате в цій газеті Ви часто побачите на першій сторінці рекламні статті з фотами і пеанами про "неперевершенність" всяких аматорів. Або ще й таке. Майже у кожному числі "Наша мета" міститься оголошення, що на бажання власників адміністрація повертає їм їхні фото. Я звернувся з проханням повернути мені необхідне для мене фото. Проминуло більше шести місяців, а foto ї досі не повернуто і не пояснено причини такої дивної поведінки. Ба, що більше, адміністратор газети (до речі, священик) у присутності інших, чомусь, почав сердито й непристойно лаятись. Неймовірне? Так, але цілком правдиве. Ось Вам ще один доказ "послуги" і "підтримки" нашим професійним мистцям, цього разу з боку однієї з наших газет. Думаю, що досить прикладів, і надіюсь, що вони дають відповідь на поставлене Вами питання.

Макарик: Так, дякую. Недавно в нас відбулися дві імпрези корпорації "Українська опера" з Америки. Учасники проспівали концерт і поставили оперу "Катерина". Ми були свідками загального зацікавлення громадянства — публіка прийшла масово. Що Ви можете сказати про ці імпрези?

Гошуляк: Так, наша торонтська громада завжди щиро відгукується на всякі імпрези. Особливо ж, коли ці імпрези рекламиуються з великою дозою перебільшення, що й було у випадку з корпорацією "Українська опера". Щодо самих імпрез і їх постановок: поставити на сцені оперу добре — це складна справа. Для цього потрібні великі кошти, професійний персонал, ну й довга наполеглива праця. Усіх цих речей корпорація не мала. Наші гости надто поспішили і приїхали до нас не підготовлені. Перебільшена й неправдива реклама шкодить кожному. Тому слід побажати корпорації і її пресовим референтам більше скромності й обережності з рекламиюю, а до своїх виступів готуватись серйозніше, щоб не бу-

ло нам соромно перед собою і перед чужими.

Макарик: Відомо, що Ви наспівали дві клясичні платівки. Який успіх мають вони — моральний і матеріальний?

Гошуляк: На це питання відповім радо. З приємністю скажу Вам, що мої платівки таки користуються успіхом. Особливо успіхом моральним, що для мене найважливіше. Про цей успіх свідчать численні добри рецензії професійних критиків, а теж численні приватні листи діячів літератури й мистецтва. Записи моїх пісень часто передаються на англомовних радіопрограмах (CBC, CFRB, CJBC та інших). Платівки закуповують бібліотеки, в яких вони займають належне місце поміж світовою класикою. Збичайно, що й матеріальний успіх був би теж важливий і побажаний, якщо зважити, що кошти видання платівок велиki, особливо, коли це робити професійно й солідно, з доброю оркестрою і диригентом. Але успіх матеріальний залежить уже не від мене, а від громадянства, чи воно спроможне підтримати розкупити ці платівки. Та я щасливий, що моральний успіх завжди підтримує мене і стимулює до ще наполегливішої праці над собою.

Макарик: Які Ваші пляни на майбутнє?

Гошуляк: На першому пляні наспівати низку нових платівок із чудовими різного жанру українськими творами, яких у мене нагромадилося чимало. Вони мусять зберегтися записаними.

Макарик: Чекатимемо з нетерпливістю. Дуже дякую!

вий ключ поверх тризуба. Адже тризуб — це наш державний герб — як можна пов'язувати з ним льоцально-аматорські старання Ньюйоркського Оперного Товариства? Мотто є "Любіть Україну", а до того ще додано рядок нот, що в загальній композиції графіки виявляє тільки дуже поганий смак. І де наша скромність?

Як можна говорити про другорядного співака "а ля Карузо" і про які "три октави" контральто (III) можна говорити, коли, прослухавши пластинку, на вітві я побачив, що співачка у меццо-сопрановій партії не може добре взяти грудного "фа"? Чому ми ніяк не можемо позбутися нашого фатального комплексу грандоманії, а, головне, замість того, щоб компромітуватися перед самими собою і перед світом, чому ми не можемо підходити до наших проблем практично і там, де ми самі не є компетентні, ми не звертаємося до професійних людей, щоб нам помогти. Я певний, що і в Нью Йорку і в інших містах Америки є сотні людей, що не тільки знають українську мову, але які таож вважали б за свій національний обов'язок у цих справах будь-кому допомогти. Я готовий дати свою голову на відсіч, що якби "Українське Оперне Товариство" звернулося я до "Нових днів" за допомогою, то воно цю допомогу отримало б без затримки і без проблем. Тоді ми могли б гідно презентувати нашу національну культуру перед найширшими колами українського громадянства і перед усім світом.

Юрко ПОВСТЕНКО

"80 АРТИСТІВ СЦЕНИ . . ."

Зовсім випадково в мої руки попала летючка "Української Опера" з Нью Йорку про гастролі цього Оперного Товариства в Торонто і Монреалі... Наше майбутнє в Америці у великій мірі залежить від розвитку нашого мистецтва, яке, на мою думку, є одним із головних чинників, що об'єднує нас усіх, тому я з радістю вітаю групу ентузіастів, що заклали Українське Оперне Товариство, яке несе свої виступи в український світ. Але одночасно з цим я готовий померти із сорому, перечитавши цю летючку. Уже не говорячи про елементарні помилки в англійській частині тексту, як, наприклад, "empressario", український текст — жахливий. Не будучи мовознавцем і не маючи на меті докладно розглядати помилки цього тексту, я хочу звернути увагу на деякі слова і вирази, що мене найбільше вразили.

Чому, наприклад, "80 артистів сцени"? Чому не просто "80 артистів" чи "80 працівників сцени"? Чому "Карміни Бурани", а не "Карміна Бурана"? Чому в "Бетовенській консерваторії", а' не в "Консерваторії Бетговена" чи, у гіршому випадку, "Бетговенській консерваторії"? Що таке ЗСА? Як можна "закінчити філярмонію", коли кожний знає, що "філярмонія" це не школа, а тільки концертна організація. Сказати, що хтось "закінчив філармонію", це так само, якби хтось сказав про колишнього військового, що він "закінчив батальйон" чи про якогось інженера, що після закінчення інституту ще "закінчив сталеварний завод". Крім цих надзвичайних курйозів у мові... на летючці скрипко-

ОЛЕКСІЙ ВОСКОБІЙНИК ПОДАРУВАВ 100.000 ДОЛЯРІВ НА УКРАЇНСЬКИЙ ГАРВАРД

Відомий підприємець з Пенсільванії Олексій Воскобійник з дружиною Галиною склали свій дар в сумі \$100.000 на потреби Українського наукового інституту Гарвардського університету.

Як заявив жертвовавець, він дав цей дар, щоб стимулювати завершення збірки на розбудову Українського наукового інституту в Гарварді, що забезпечить у майбутньому безперебійне функціонування цього наукового центру.

О. Воскобійник уважає, що розвиток економічної активності української еміграції і українських наукових економічних студій є ключем до успіху інших діяньок українського національного життя й науки. Тому потрібно розвивати співпрацю і взаємозв'язки між українськими науковими колами й українськими підприємцями.

Олексій і Галина Воскобійники заявили, що успіхи української науки в Гарварді спонукали іх включитися на більшу скалю у справу фінансування УНІГУ. На початок вони передали суму \$100,000 (кілька років тому вони склали \$5,000, разом \$105 тисяч). Свій жест вони вважають подякою країні свого поселення і подякою всім тим, що безкоштовно вклади свої сили й час в розбудову визначеного українського наукового центру в Гарварді. Треба сподіватися, що й інші українські під-

приємці підтримають фінансовими засобами остаточне забезпечення Українського інституту Гарварду.

Директор секретаріату Гарварду, пан Голлінгсворт, що прийняв гостей, яких представив йому директор УНІГУ, проф. Омелян Пріцак, склав від себе і від імені президента Гарварду вислови призначення Олексієві і Галині Воскобійникам за їхню книжку пожертву.

Ставши успішним підприємцем, Олексій Воскобійник з дружиною Галиною підтримують різні громадські і наукові інституції, а серед них УВАН у США, українські церкви, ОДУМ, "Українські Вісті", Фундацію ім. І. Багряного й різні видавничі проекти, що дістали не раз від них щедрі пожертвти. Як підприємець і як колишній студент Українського Технічно-Господарського Інституту в Мюнхені, він спеціально зацікавлений тим, щоб УНІГУ опрацьовував також проблеми економічних наук в Україні, місце України в міжнародних відносинах та історію української економіки. Адже, виведення української науки на світову арену — це найвищий творчий акт, який американці українського походження можуть зробити для добра своєї давної батьківщини.

О. Воскобійник уважає, що українська слабкість в історичному аспекті являється наслідком недостатньої концентрації українських сил і засобів на розвиток двох найголовніших ділянок: української науки і економічної та комерційної діяльності, як основи для розвитку інших ділянок. Українська наука за кордоном мусить створити цілу книгозбірню наукових праць, основних довідників і залишити повсякчасне існування кадрів молодих висококваліфікованих спеціалістів у всіх ділянках, включаючи й економічні науки. Таке завдання виконує уже на широку скалю Гарвардський центр. Тому найважливіше завдання українців Америки тепер докінчити велику справу — вивінення фінансовими засобами Українського наукового інституту в Гарварді.

Свою пожертву, дійсно книжку — сто тисяч доларів — О. Воскобійник уважає найкращим вкладом капіталу, бо йде цей капітал на приготування талановитої молоді, що продовжуватиме дальший розвиток українських позицій у світі. Нема сумніву — на думку жертвовавця — що Гарвардський центр українських студій, під проводом визначних науковців-організаторів, проф. О. Пріцака, проф. І. Шевченка й інших спеціалістів, являється місцем, що найкраще служить цьому завданню. Тому перше й основне завдання українських професіоналістів і підприємців підтримати ініціативу бл. п. Володимира Юрковського, що започаткував декілька років тому **клуб стотисячників** на українську науку.

Хай нам, українцям Америки, буде моральною винагородою свідомість, що ми не лишили напівдорозі великий проект — створення впливового наукового центру — і що ми здібні не лише на солом'яній вогонь, але й на вогонь доменої печі, що виплавлює залізо, як висловлювався один із керівників УНІГУ.

Нова книжка пожертва — черговий доказ притягальної сили української науки і запорука української живучості і вічності.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС ДЛЯ ПИСЬМЕННИКІВ

Бажаючи допомогти стимулювати український літературний процес на еміграції, "Бібліотека Пласти і Рідної Школи", що її ведуть у Філадельфії курені пластунок-сеньйорок і старших пластунок "Чортополохи", з нагоди двадцятиріччя свого існування проголосували

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ НА КОРОТКЕ ОПОВІДАННЯ АБО НОВЕЛО З СУЧАСНОГО ЖИТТЯ

НАГОРОДИ

Першу — \$200.00, другу — \$150.00, третю — \$100.00 — призначить переможцям конкурсу жюрі, у склад якого запрошено визначних літературознавців: Івана Коровицького, Григорія Костюка й Юрія Лавриненка.

Твори мусуть бути нові, досі ніде недруковані. Тематика довільна, призначена для дорослого читача. Единим критерієм оцінки творів буде їхня мистецька якість.

Вислід конкурсу буде проголошений на святочному вечорі з нагоди двадцятиріччя Бібліотеки, що відбудеться у Філадельфії в листопаді 1978 року. У програмі цього вечора — читання нагороджених творів.

Підписаний псевдонімом машинопис — **у чотирьох примірниках** — треба переслати **найпізніше до 1-го жовтня 1978 року** на подану внизу адресу, залучивши в окремому заклеєному коверти своє справжнє прізвище, адресу і назву твору. Автори, які бажають потвердження, що їхні твори отримано й передано жюрі, повинні отримати заадресований коверт із поштовою маркою. Матеріали, отримані після речення, не будуть включені у конкурс.

Організацію конкурсу займається окремий Комітет 20-річчя Бібліотеки, що його очолюють Марта Тарнавська, голова Комітету, і Анна Максимович, бібліотекар "Бібліотеки Пласти і Рідної Школи" у Філадельфії. Всі зацікавлені українські еміграційні письменники запрошенні до участі в конкурсі.

Адреса для надсилання матеріалів:

Mrs. Marta Tarnawsky, 6509 Lawnton Ave.
Philadelphia, Pa., 19126, USA

УДР У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

В останніх двох місяцях пожвавилася праця УДР у Великій Британії. Відбулися інформаційні збори в Лондоні, Менчестері, Бустері і Ноттінгемі з численною участью місцевих громадян. Склівав їх і доповідав мігр. Константин Зеленко. Він також очолив Групу УДР в Лондоні. До її складу, крім нього, увійшли: ред. Михайло Добрянський — заст. голови, Сергій Маренко — секретар, Михайло Дмитришин — скарбник.

На терені Великобританії досі виголошено заходом УДР 11 доповідей. Між доповідачами був також Леонід Плющ.

КУЛЬТУРНІ НОВИНИ

■ На запрошення знаменитої нью-йоркської Метрополітен опери майже два місяці виступав там передовий український оперний співак (Анатолій Солов'яненко). Виступ соліста (першого тенора) Київського оперного театру надзвичайно високо оцінила американська музична критика. В результаті він знову запрошений виступити в головних ролях в операх "Ріголетто" і "Тоска".

■ На запрошення товариства "Україна" в Києві, з Вінніпегу іздив в Україну з концертами хор ім. Олександра Кошиця під диригуванням Володимира Климкова. Хор виступав у Києві, Львові і Тернополі. Подія гідна уваги, бо хор складений з потомків наших пionерів (не прогресистів) і поніс українську пісню на рідну землю, щоб познайомити земляків з культурним ростом українців у Канаді.

■ Часто в радянській і польській пресі появляються вістки про "братні зустрічі" польських і українських діячів культури під вивіскою "дні дружби".

Дивно, що і польська і радянська преса промовчують факт, що такі імпрези проходять "на русском языке"! Під час виступу хору бандуристів з Полтави в Кошаліні конферанс є чомусь представляє хористів і вів програму російською мовою.

■ У Варшаві відбулася виставка українського мистецтва з Києва Миколи Сядристого під назвою "Мініатюрна техніка". Всі його праці можна оглядати лише через мікроскоп.

На виставці показано: зеринку маку, розділену на дві частини, де на одній частині портрет композитора Шопена, а на другій — ноти з музичним інструментом. Надзвичайний подив викликає підкована золотими підковами блока та хризантема, на пелюстках якої є 600 тактів польонезу Огінського.

■ У Державному музеї театрального, музичного і кіномистецтва України відкрито виставку "Художник і театр", на якій показано роботи українських художників: макети, ескізи, афіші до іллюстрацій української драматургії сучасних драматургів. На виставці зібрано художні роботи А. Петрицького, О. Хвostenка, М. Уманського, а також сучасних декораторів сцени — Ф. Нірова, Д. Лідера, С. Лисика та інших.

■ Минулого року у місті Щецин (Польща) восени виставляли колекцію картин українського художника-примітивіста Никифора. На виставці було 120 малюнків, розміщених у двох залах. У першій залі, на білому тлі, в рамі з необтесаного дерева висів лише портрет художника. У другій залі на центральному місці красувалася свята ікона. Враження підсилювало звукозапис церковного співу і дзвонів, що тихо лунали з репродукторів. Для створення своєрідної містерії та настрою, виставка використала як тло, звичайні соснові дошки, на яких почеплено образи краєвидів Лемківщини й лемківських церков, заливничні станції і вілли околиць міста Криниці.

■ Великою подією в культурному житті Києва була прем'єра в Українському драматичному театрі ім. І. Франка вистави "Макбет" В. Шекспіра. У спектаклі виступали чільні артисти-франківці — А. Гнатишин та Ю. Ткаченко. Постановку опрацював режисер С. Сміян.

■ Взимку з великим успіхом виступав на Україні відомий у світі лондонський струнний квартет "Еолім". У програмі колективу були твори Бетговена, Бріттена, Шостаковича й інших композиторів. Київська музична критика підкорилася особливо відчуття стилю та високу виконавську майстерність лондонського квартету.

■ Солістці Київської опери Є. Колесник і балерини столичного театру Л. Сморгачовій присвоєно почесні звання народних артистів України. Ще раніше на міжнародному хореографічному конкурсі в Японії Сморгачова отримала першу нагороду. На цьому конкурсі виступали майстри з 22 країн, тому її нагорода підкоряслює високий рівень балету столичного театру нашої батьківщини.

■ Серед дніпровських степів розташоване велике село Петрівка, що з давніх часів славиться специфічною народною творчістю — декоративним орнаментальним малярством. Існує там дуже старий звичай розмальовування стін і оздоблювання предметів домашнього вжитку. У післявоєнні петриківські майстри (Пелагія Глущенко, Марфа Тимченко, Зоя Куліш, Федор Панко, Василь Соколенко) знайшли нове застосування свого мистецтва у книжковій графіці і кераміці. Участь на міжнародних виставках у Марселі, Токіо, Болгарії та Югославії принесла заслужену славу майстрам і велике захоплення іхніми виробами.

■ Клуб Канадських етнічних журналістів відзначив грамотами 5 журналістів різних етнічних газет, а між ними Віру Ке ("Новий шлях") за найкраще редаковану жіночу стсрінку в етнічній пресі.

■ Нещодавно у Києві вийшов з друку перший том "Словника староукраїнської мови 14-15 ст." за редакцією докторів філологічних наук Л. Гумецької та І. Керницикого. Словник нараховує 632 сторінки з подвійними шпалтами. В основу словника (як подають у принципах побудови) — покладені всі пам'ятки, писані староукраїнською мовою, незалежно від їх територіального походження, починаючи з сусільних текстів різних грамот чи документів і кінчачочи окремими написами на різноманітних предметах. У словнику використано 939 джерел староукраїнської мови, і він може бути дуже корисним для вчителів курсів українознавства.

■ Київське видавництво "Наукова думка" порадувало любителів українського народного одягу гарно виданою монографією К. Матейка "Український народний одяг". Автор використав багату рідину і чужу літературу та фонди різних музеїв. На його думку, первотипи основних ознак українського національного костюму помітні вже в епоху Київської Русі.

Чітко виділені українські етнографічні території з типовими елементами різних форм одягу. В монографії вміщено велику кількість чорних і кольорових фотографій. Тираж 9.000 примірників.

ПОЛІФОНІЯ

БЮЛЕТЕНЬ БАГАТОКУЛЬТУРНОГО ІСТОРИЧНОГО ОНТАРІЙСЬКОГО ТОВАРИСТВА

ТОМ I. ОСІНЬ-ЗИМА, 1977

Багатокультурне Товариство Історії Онтаріо було засноване восени 1976 року, групою академіків, цивільних службовців, архівістів та бібліотекарів, які були переконані, що треба зберегти рекорди етнокультурних груп Онтаріо. Щоб це осягнути, Товариство координує свою програму з Архівами Онтаріо та з Відділом Розвитку Багатокультурності при Міністерстві Культури і Розваги, але само є цілковітно автономне. Ми з відданістю збираємо писані, фотографічні і усні матеріали про всі етнічні спільноти провінції. Ці матеріали складені в Архівах Онтаріо для зберігання, і є доступні всім зацікавленим етнічною і іміграційною історією.

Перше число Поліфонії, бюллетеня Багатокультурного Товариства Історії, вже можна набути. Бюллетень містить зразки різних матеріалів, які збирає Товариство, і дискусії про їхню важливість в етнокультурній історії. В цьому числі є репродуковані такі зразки джерел: Вірменсько-американський Листописець, автобіографії, альбом газетних вирізок суспільних провідників та Голляндська і Східньо-Індійська газета. Є подані уривки двох інтерв'ю, які перевели дослідники Товариства, і представлені користі усних свідчень. Є й подані відбитки серії фотографій з колекції Товариства і підсумки спеціальних проектів, які виконало Товариство, включно зі списком матеріалів про еміграцію, які зберігає Хорватський Інститут у Загребі. Вкінці поданий зразок вказівок дослідного посібника, яким користується Товариство.

ПОЛІФОНІЮ можна набути, пишучи до:

Multicultural History Society of Ontario
St. Michael's College
81 St. Mary Street
Toronto, Ontario
M5S 1J4

ЛІСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

"НЕ ЗАБУДЬТЕ ПОМ'ЯНУТИ НЕЗЛИМ, ТИХИМ СЛОВОМ"

Всі ми, очевидно, знаємо, чиї це слова.

Ми, українці, належимо до християнської громади і споконвіку зжилися з християнськими віруваннями, звичаями та традиціями. Не без того, що ми й з нашої ще передхристиянської давнини зберегли деякі ритуали, особливо щодо поминання наших покійників.

Виряджаємо ми своїх покійників в останню путь давнім споконвічним ритуалом похорону, згадуємо їх на дев'ятій і сороковий день, згадуємо і в роковині їх смерти та в Провідні Неділі чи Понеділки.

Пам'ять тих, які за наш народ життя своє віддали, ми згадуємо винятково вроцісто, поминками на їхніх могилках, Службами Божими в храмах, молимося за спокій їхніх душ. Бо той народ, який не вшановує своїх покійників, тим більше своїх великих людей, не має права називатися культурним, національно свідомим народом.

Тому, що наша історія не належить до веселих, ми часто згадуємо наших визначних покійників, часто справляємо Заупокійні Служби Божі й співаємо "Вічну Пам'ять", у кожному разі частіше, ніж інші народи.

Але перебуваючи поміж менш побожними народами, ми й самі поволі стаємо менш побожними. Ми ніяковімо, може, навіть соромимося, за наші християнські традиції!

Під несвідомим впливом оточення, під впливом атеїстичного клімату країн нашого перебування, в українській громаді все голосніше й голосніше роздається голоси проти нашого традиційного способу вшанування наших великих людей, особливо проти панаход, мовляв, у даної особи чи в даній події були й світлі моменти, то чому ми маємо вічно "ридати", а не "бадьоритися" й активізуватися до дальших змагань за волю українського народу?! Мовляв, наша молодь тому й неходить на наші акаадемії, що на них забагато сумного! Наша теперішня молодь народилася й виросла на чужині, в добробуті, в неукраїнському кліматі.

Тому, що ті зовнішні впливи сильніші від нас та від наших бажань, то у мене виникла думка: чи не краще було б ушановувати наших визначних покійників один день у році, як напр. у Галичині перед роком 1939 поляглих у боротьбі за волю України вшановували на Зелені Свята.

Тому, що в травні місяці в українській історії сталися великі історичні трагічні (напр., у тому місяці відійшли від нас Іван Франко, Симон Петлюра, Євген Коновалець, Микола Хвильовий і мільйонні маси українського селянства), чи не краще було б призначити, скажемо, останню неділю в травні місяці для релігійного вшанування наших великих людей і всіх поляглих за кращу долю українського народу??

Так один день у році ми присвятили б панаходам, поминкам, молитвам за наших поляглих. А цивільні збори, акаадемії — звіть їх як хочете — могли б відбуватися як і раніш. Так ми віддали б Богові Боже, а кесареві — кесареве! Критикуючи ж наші побожні панаходні святкування пам'ятних днів, ми вже докотилися до того, що, замість наших давніх традиційних акаадемій з культурним та політичним впливом на ширші маси української суспільності, влаштовуємо сумнівної якості банкети з танцями!!!

А пам'ять Шевченка вшановуємо вже без пісні! Себто піддурив нас наш Пророк, коли писав "Наша дума, наша пісня не вмре, не загине"! Виходить, що завмирає, та ще й на землі Вашингтона, про якого так мріяв великий наш Тарас Шевченко!

Г. ГОРДІЄНКО

"РОСІЙСЬКИЙ", "РУССКИЙ" І ІНШІ

Пересилаючи 8.00 дол. передплати та 7.00 дол. на пресовий фонд, хочу торкнутися справ, які мене мулять, а про які я не мав змоги раніше написати.

Перше — це "Лінгвістичний здогад про походження прізвища Солженіцина", в якому Сергій Домазар, вийшовши з фальшивого заложення, що "в російській мові не існує жадного слова, з яким можна б було його повязати, хотів, мабуть, зробити з нього малощо як не українця, то бодай нашого прихильника (дає нам пів України!!). Дивує мене, що і Домазар, і ред. Сварог, знаючи російську мову, могли щось таке помістити, забувши про звичайне російське слово лгать, солгать, з якого природно міг постати Солженіца..., а не з Совєніці. Чи потребує він ще й нашої пропаганди?

Друге — це вже справді неприємно-курйозна рада ред. Сварога питатися у жидів, як ми маємо їх називати. Кожний народ називає інших так, як йому підказує його мова. Французи називають німців "аллемань", чехи австрійців "ракуско", мадяри італійців "оляш", фінляндці себе "нуомі" і т. д. З географічними назвами те саме...

Третье — це впроваджування до журналу "усучаснених" слів в роді ураганів, отелів, гроз, вістей з Рима, а навіть Монреалів, коли ще у Голоскевича є гурагани, готелі, Риму тощо.

І ще одне: в останньому числі "Нових днів" П. Одарченко каже уживати "російський народ" замість "русский". "Росіяни" — це різнонаціональні громадяни імперії, а "руsski" — це точне визначення національної належності.

Ці справи часом підвіщують мені тиск крові, але це виходить на здоров'я, бо впливає додатньо на кровообіг... Я передплатник із самих початків, до "Нових днів" привик, радію їхнім ростом і радо вітаю кожне нове число...

Роман Завицький
Філадельфія, США

ВШановний Пане Завицький!

Лінгвістичні здогади залишаються, здебільш, здогадами. У Голоскевича, на якого покликається, слів "жид" і "руссік" немає. Також Вам напевно не спроявляло б приємності, якщо б, наприклад поляки продовжували називати українців "руссіні", а "руски" — "росіянами". — РЕД.

МОВА

"...Тому що Ви робите дуже добре діло, поміщаючи у "Нових днях" знамениті статті на мовні теми П. Одарченка пропоную помістити у журналі оцей мій допис-замітку, хоч би в ім'я гасла: щоб баламутство не ширилося! У нас залежало таке гуляй-поле в мові, що треба робити все можливе, щоб йому протидіяти і якось людей опам'ятати.

**

У рамках конференції вчителів модернізмов у Торонто 15 квітня ц.р. на нарадах українського відділу деякі університетські викладачі висловили погляд, що слово "студент" може означати середньошкільних учнів, що слово "урок" заступає слово "лекція" і що відкидати слова "слідуючий" і "заключення" (у значенні "висновок") — це шкідливий для багатства нашої літературної мови пуризм.

Було б побажане, щоб про це висловився П. Одарченко або інший спеціаліст-мовознавець.

I. V. Манастирський
Торонто

"А ВІЗ І ДАЛІ СТОЮТЬ..."

...Ну, а тепер дещо про Ваші пояснення на запити читачів про слова "духовий" і "духовний".

У своїх поясненнях на вище згадані слова, Ви перемішали горох з капустою, чим всесіло читача спантеличили. Ви, чомусь, не взяли на увагу "духовий", а "духовний", в якому читач, мабуть, цілком не зацікавлений. І як воно не дивно, що Ви раз інших за русизми осуджуєте, а раз самі на них покликаєтесь.

Спирання на українських академіків у підсвітській Україні, що таких нісенітниць у словниках понаписували, нічим тут не оправдане, бо ж ми — не діти, а дуже добре знаємо, що вони там так мусять танцювати, як їм грають їхні зверхники, московські марксисти, що всіма силами стають заперечити існування ідеального світу.

"Слово "духовий" — перекладене з латинського "spiritualis", яке інтерпретується ось так:

1) напрям в онтології, що визнає матеріальний світ лише за форму духового (реалізм),

2) напрям у філософії, що визнає матеріальний світ за наше уявлення, зводячи дійсність до божественного духовного початку.

Як бачимо, тут, чомусь, не вжито "духового світу", як це ви інтерпретуєте, і це вжив не будь-який західноукраїнський партач-діялектик, а англійський філософ-реаліст Берклі.

Попробуємо це довести на трохи простішому прикладі. "Ми, українці, виховуємо наших нащадків на духовій спадщині наших предків". І коли б ми замість "духовій спадщині" вжили тут терміну "духовній", тоді це виглядало б на пародокс.

Слово "духовний" означає те саме, що "церковний" або "релігійний"...

На закінчення треба додати ось таку тезу: терміну "духовий" уживаємо тоді, коли йдеться про щось трансцендентне, а терміну "духовний" уживаємо тоді, як говоримо про щось іманентне...

Долучую поштовий переказ на 20 дол., з чого \$12.75 на книжку "Поговоримо відверто", а решту на видавництво "Н. Д." і бажаю йому успіхів.

Антін Лясковський-Коломиєць

ПОМІСНА УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА НЕ Є РИМО-КАТОЛИЦЬКОЮ

У "Нових днях" за січень 1978 р. (ч. 335) надруковано коротке повідомлення про "виступ уніяцького первоєпарха... в Римі на трибуні Сахарова, що викриває злочини советського режиму". В повідомленні сказано, що "глава Римо-католицької (уніяцької) церкви Йосиф Сліпий... розповів про переслідування українців-католиків на підсвітській Україні та нагадав про розгром Української Автокефальної Православної Церкви" (в тексті повідомлення чомусь тільки перше слово назв церков пишеться з великої букви!).

Називати "римо-католицькою" церкву, що її очолює патріярх Йосиф Сліпий, неправильно. Ця церква різиться від Римо-католицької (точніше, Римської Католицької) Церкви тим, що вона має свій власний українсько-візантійський обряд, устрій і ієархію. Вона називає себе тепер Помісною Українською Католицькою Церквою (гл. цьогорічне великомісне послання "Йосифа — Патріярха і Кардинала, і Ієархії Помісної Української Католицької Церкви"), і так нам усім треба її називати.

А. Гладилович
(Монреаль)

АЛЬМАНАХ УНСОЮЗУ

Вельмишановний Пане Редакторе!

У Вашому журналі за квітень ц.р. на стор. 25 є статтейка, підписана "Член УНС", де критикується Альманах УНСоюзу на 1978 р. Не входжу в полеміку з автором щодо його оцінки змісту цього видання.

Торкаюся виключно моєї статті, яка має наголовок "Свобода за 85 літ"...

Стаття має дві помилки в тексті, але дає огляд часопису за всі роки його існування і "член УНС" або її не читав, або не хотів того бачити. Вона має помилкове твердження на стор. 65, що в 1920 р. "редактор Л. Мишуга звітував, чому американський уряд" ... і т. д. У той час Л. Мишуга не був ще редактором часопису, а став співредактором 1 квітня 1926 року. Тоді редактором був В. Лотоцький...

Друга помилка торкається справи засновання українських допомігових організацій у США і Канаді. Тут була незручна редакція тексту... Мені довелося чимало переглянути і перевірити, щоб скласти свою статтю-перегляд за 85 літ. Очевидно, було не можливо в одній статті зробити належну повну оцінку впливів "Свободи".

Кінцеві рядки статті "члена УНС" є подекуди образою для авторів різних статтів, бо, на його думку, "редакція зігнорувала наших науковців, письменників і публіцистів. А шкода".... Щира "подяка" за таку оцінку, що ми в сі не є з катергорій, які вказав той автор.

Звертаю увагу "члена УНС" на мої рядки на стор. 58, де пишеться, які роки "Свободи" заслуговують у нашій статті найбільш уваги, щоб спростувати його твердження, що писалося тільки про 2-3 роки...

Залишаю всі інші критики автора. Хай хтось інший їх нотує. Не перший раз доводиться нам зустрічати критику, і вона є корисна для нас, але вона мусить бути побудована на фактах, а не на тезі "kritika radi samoi kritiki".

I. Світ, Нью-Йорк

ЧИТАЧІ ПРО "НОВІ ДНІ"

Вельмишановні Панове!

...Журнал "Нові дні" я читаю від першого його числа, як він став виходити в Канаді. З його видавцем та редактором блаж. пам. Петром Кузьмовичем був у гаринх взаєминах. У 1977-му році в журналі почав панувати напрямок невластивий для його основоположника й продовжувачів, збочення на манівці, в яких навіть сам редактор... блукав як у темному лісі, керувався не наукою, а особистим темпераментом.

Мені, слава Богу, добігає 79-ий, я на своєму віку дуже дошкульно відчув, що то є офіційна ідеологія марксизму, але так спрощено по парубоцькому трактувати це складне питання в такому поважному журналі, яким є "Нові дні", не можна.

Нетакт супроти Леоніда Плюща, що його зробив особисто кол. редактор "Нових днів" Вадим Сварог, обурливий, а супроти основника й довголітнього редактора П. К. Волиняка — образливий...

Бажаю успіхів і витривалості

Іван Манченко
Порт Джервіс, Н. Й.

**

Останні числа "Нових днів" я прочитав "одним духом". Матеріали в них цікаві, стимулюють думку, але й провокують на відповідь. Зокрема хочу пригадати авторові М. Ковшунові та його "героїні" із драми наших днів ("Н. Д." ч. 338), що тепер широко продаються контролльні піллюлі та інші запобіжники, які й перевернули нашу традиційну мораль договориногами та й драму зробили не типовою...

А нашу незрівняну поетесу, Ліну Костенко, хотілося б запевнити, що вбитий на війні син Магди чи Люїза не кричить "Гайль Гітлер!" на стіні. Якщо б радянський уряд дозволив її виїхати "з раю" бодай на місяць-два, то вона й сама в цьому переконалася б, як напевно переконалася, що й "наші хлопці в рамочці за склом" не кричать "За родину, за Сталіна!"

А. М-ка, Торонто

ЧО МУ?

● Чому "Нові дні" нічого не написали про донедавнього заступника генерального секретаря Об'єднаних Націй, Аркадія Шевченка, який гостро засудив політику радянського уряду й попросив азилу в США?

Хоч "Нові дні" завжди були за розумні контакти навіть з радянськими вельможами (якщо ці вельможі не злочинці), проте, нам досі не пощастило нав'язати контакт з Аркадієм Шевченком і довідатись про справжні причини, які заставили його зреагувати з \$87.000.00 платні й стати скітальцем. А ми проти того, щоб робити з когось героя чи зрадника без належної аналізу фактів, як це робить більшість нашої преси.

● Чому не реагуєте на примітивні й нечесні напади в пресі на Український Демократичний Рух, ось хоча б такі, як в "Америці" з 8 квітня ц.р.?

Не реагуємо сате тому, що вони примітивні й нечесні. Колись сл. п. Іван Багряний на людіні нападі відповів статтею "Примітив свиснув". На нишні напади цих самих людей можна відповісти одним реченням: примітив свиснув удруге.

● Чому "Нові дні" не надрукували листа Митрополита Мстислава, в якому він не радить нашим людям відвідувати Україну, бо "їх використовують там для советської пропаганди, а часом і шантажують, намовляючи їх до співпраці"?

Не надрукували, бо не отримали. Остерігати наших щиро сердечних і легковірних людей перед можливим підступом і шантажем кедебістів — це обов'язок наших провідників і нашої вільної преси. Але такі остороги і бойкот України — це різні речі. Ми не думаемо, що Митрополит Мстислав заликає не відвідувати батьківщину тих, хто до таких подорожей морально, психічно й політично підготовлений.

● У статті "УНРада, УДР і ми" (Н. Д., травень 1978) ви покликаетесь на заяви в "Свободі" останнього голови УНРади й трох членів Виконавчого органу, але не згадуєте статті п. Т. Леонтія "До справи розв'язання УНРади", що друкувалась аж у двох числах тієї ж "Свободи". Чому?

У той час статті Леонтія ще не було. Якщо б була, — напевно згадали б, бо вона мимоволі підтверджує всі наші побоювання й тези.

● Чому "Нові дні" не подають цін деяких нових книжок, ні адрес, де ці книжки можна замовити?

Часто "Н. Д." не мають цих книжок, не знають їх цін, ні адрес і подають тільки те, що прислав дописувач або що було в іншому часописі.

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ НА РОЗБУДОВУ В-ВА "НОВІ ДНІ"

П. Білоцерківець, Стар, Канада	\$66.00
Є. Бережна з дітьми, Гелендел, США (замість квітів на могилу)	50.00
М. Марченко, Кристаль, Канада	14.00
Т. Романишин, Віловдейл, Канада	6.00
П. Шевченко, Австралія	18.18
Кошебуд, Монреаль, Канада	4.00
М. Мота, Торонто, Канада	4.00
Ф. Тетянечко, Бельгія	4.00
Б. Преско, Йонкерс, СВА	4.00
О. Пошиваник, Чікаго, США	4.00
С. Тарасенко, Палетін, США	4.00
I. Манченко, Порт Ерзіс, США	3.00
М. Галка, Онтаріо, Канада	2.00
М. Муха, Торонто, Канада	2.00
Г. Філіпович, Міннеаполіс, США	2.00
I. Мухин, Вінніпег, Канада	2.00
Л. Коваль, Рочестер, США	2.00
I. Юхименко, Торонто, Канада	2.00
О. Радкевич, Торонто, Канада	2.00
I. Ганкевич, Монреаль, Канада	2.00
С. Кулик, Бровнс, США	2.00
П. Лисенко, Піттерсфілд, США	2.00
Ф. Гайовий, Міннеаполіс, США	2.00
Ю. еЧрнєцький, Міннеаполіс, СВА	2.00
А. Степовий, Монреаль, Канада	2.00
В. Зимовець, Монреаль, Канада	2.00
Ю. Свириденко, Каледон, Канада	2.00
З. Семенюк, Торонто, Канада	1.00
Разом	\$202.18

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

С. Криволап, Австралія	3
Г. Мороз, Торонто, Канада	2
Г. Мироненко, Австралія	2
О. Тарнавський, Торонто	2
Проф. Д. Нитченко, Австралія	1
Ф. Гайовий, США	1

Разом 11

Спасибі всім за допомогу.

Редакція і Адміністрація "Н.Д."

ВІДПОВІДІ ВІД УРЯДІВ США І КАНАДИ

У відповідь на меморандум УДР у справі державності українського народу, висланий на београдську конференцію (і у відписах до деяких урядів) надійшли відповіді з ширшими з'ясуваннями з Вашингтону і Оттави.

Маємо також запевнення Американської Інформаційної Агенції, що брошюра, яка буде надрукована з нагоди відкриття сільсько-господарської виставки в Києві, буде мати українську частину.

ПОВІДОМЛЕННЯ

ЗУСТРІЧ СУЖЕРО-ДОБРУС ВІДКЛИКАНА

Заповіджена в травневому числі "Нових днів" (ч. 339) зустріч СУЖЕРО-ДОБРУС на 25 червня ц.р. на оселі "Київ" біля Торонто з незалежних від організаторів причин відкліканна.

Зустріч відбудеться восени ц.р., про що своєчасно будуть докладніше повідомлення.

Головна Управа СУЖЕРО, Канада

Торонто, 4 червня 1978 р.

КНИЖКИ НА ПРОДАЖ

М. Ю. Брайчевський. "ПРИЄДНАННЯ ЧИ ВОЗ'ЄДНАННЯ, критичні зауваги з приводу однієї концепції. — Книжка написана сучасним українським істориком. — Ціна 2.00 дол.

A. Юриняк, КАМІКАДЗЕ ПАДАЄ САМ, оповідання й фейлетон, 184 стор., звичайна обкладинка. — Ціна 5.00 дол.

Василь Гринько, "ТРЕТЬЯ СИЛА, ТРЕТИЙ ШЛЯХ, ТРЕТЬЯ РЕВОЛЮЦІЯ". — Ціна 1.50 дол.

Олена Куріло, "УВАГИ ДО СУЧASНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ". — Ціна 2.50 дол.

Петро Карпенко-Криниця, "ІНДІАНСЬКІ БАЛЯДИ". Ціна 2 дол.

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

ДЛЯ ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛ НА ЕМІГРАЦІЇ

Петро ВОЛІНЯК

КІУВ

Читанка для 3-ої класи — Четверте видання.
Ціна 1.50 дол.

Петро ВОЛІНЯК

ЛАНИ

Читанка для 4-ої класи — Четверте видання.
Ціна 1.50 дол.

Петро ВОЛІНЯК

ДНІПРО

Видання друге — Підручник з історії української літератури і хрестоматія.
Єдиний на еміграції підручник такого типу.

Книжка ілюстрована.

Ціна 2.00 дол.

Замовляти в адміністрації "Нових днів".

(Адреса на 2-ій сторінці обкладинки)

POSTAGE PAID AT TORONTO
 Second Class Mail Registration
 Number 1648
 If not delivered please return to:
NOWI DNI
 Box 126, Postal Station "N"
 Toronto, Ont., Canada M8V 3S4

УКРАЇНСЬКА КНИГА ТОРОНТО

НОВА ЛІТЕРАТУРА, ЩОЙНО ОДЕРЖАНА З УКРАЇНИ

АНДРІЙСЬКА ЦЕРКВА.	Фотонарис. Українською, англійською і французькою мовами. "Мистецтво", Київ 1977.	Ціна \$ 1.85
Большаков Л. ІХАВ ПОЕТ ІЗ ЗАСЛАННЯ.	Пошучки. Роздуми. Дослідження про період повернення Т. Шевченка із заслання. "Дніпро", Київ 1977, стор. 327.	3.75
Вовчок Марко. НАРОДНІ ОПОВІДАННЯ.	"Дніпро", Київ 1977 р., стор. 292.	5.75
	До книги увійшли сповідання "Сестра", "Чумак", "Одарка", "Чари", "Сон", "Горлиця", "Викуп", "Свекруха", "Інститутка", "Три долі", "Ледащиця" і інші	
Дефо Д. РОБІНЗОН КРУЗО.	Роман про незвичайні і дивовижні пригоди. Переклад з англійської. "Молодь", Київ 1978, стор. 292.	4.75
ЕКСПЛІБРИСИ УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ.	Автор-упорядник А. В'юник. Альбом формату книжкової мініяюрі. "Мистецтво", Київ 1977, стор. 247.	1.95
Забашта Любов. ВИБРАНЕ.	Поезії. "Дніпро", Київ 1977, стор. 375.	475
Пастушенко Л. ТОЧКА АРХІМЕДА.	Роман про сучасну молодь України. "Молодь", Київ 1978, стор. 195	3.10
Савка М., П. Горун. ПЛОЩА РИНОК У ЛЬВОВІ.	Фотоальбом малого формату українською, російською, польською, англійського мовами. "Каменяр", Львів 1977 р., стор. 87.	3.25
Стєфаник В. НОВЕЛИ.	"Карпати", Ужгород 1977, стор. 175.	0.95
Телігін Д. РЕЧІ ГОВОРЯТЬ.	"Наукова Думка", Київ 1978, стор. 102. Книга написана на матеріялах найновіших археологічних розкопок.	0.60
УКРАЇНСЬКИЙ КОСТЮМ.	Комплект кольорових листівок з малюнками українських костюмів різних етнографічних зон. "Мистецтво", Київ 1977 р.	3.50
ТАРАС ШЕВЧЕНКО.	Вибрані поезії, "Дніпро", Київ 1977, стор. 332.	9.75
	Вірші супроводжують репродукції з малюнків, начерків, ескізів, композицій, офортів, творів майстерства Т. Шевченка. Українською й англійською мовами.	

У ВАГА! До замовлення на книжки — на кожний долар — просимо присилати на поштову оплату у Канаді — 20¢, у США — 45¢ (якщо замовляєте менше як на \$15.00 у Канаді, а менше як на \$30.00 у США). У замовленні слід завжди подати ім'я і прізвище автора і назву книжки.

UKRAINSKA KNYHA

1162 Dundas Street West, Toronto, Ontario M6J 1X4, Canada
 Tel.: 532-8928